

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaj o Reviziji Učinka

ZAŠTITA, RAZVOJ I OBNOVA ŠUMSKIH POVRŠINA

Priština, avgust 2025

Generalni revizor Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, kojoj Ustav i Zakon¹ garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost. Nacionalna kancelarija za reviziju, na čijem je čelu generalni revizor, pomaže u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Zajedno oni efikasno doprinose odgovornosti javnog sektora, promovisanju javne transparentnosti i dobrog upravljanja, i podsticanje ekonomije, efikasnosti i efikasnosti vladinih programa za dobrobit svih.

Glavni revizor je odgovoran Skupštini za vršenje dužnosti i ovlašćenja utvrđenih Ustavom, Zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim standardima revizije javnog sektora.

Naša misija je da ojačamo odgovornost u javnoj upravi za efektivno, efikasno i ekonomično korišćenje nacionalnih resursa kroz kvalitativne revizije. Izveštaji Nacionalne kancelarije za reviziju direktno promovišu odgovornost javnih institucija pružajući čvrstu osnovu za držanje odgovornih menadžera svake revidirane organizacije. Na taj način povećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih obveznika i drugih zainteresovanih strana u povećanju javne odgovornosti.

Ova revizija je sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (SNISA 30001²).

Revizije učinka koje preduzima Nacionalna kancelarija za reviziju su objektivni i kredibilni pregledi koji procenjuju da li vladine akcije, sistemi, operacije, programi, aktivnosti ili organizacije rade u skladu sa principima ekonomije³, efikasnosti⁴ i efektivnosti⁵, i da li postoji prostor za poboljšanje.

Generalni revizor je odlučio o sadržaju revizorskog izveštaja "Zaštita, razvoj i obnova šumskih prostora" u konsultaciji sa Pomoćnikom generalnog revizora, Myrvete Gashi Morina, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Samir Zymberi, direktor Odeljenja revizije

Agron Hoxha, Vođa tima;

Verona Sekiraqa, član tima;

1 Zakon 05_L_055 o generalnom revizoru i Nacionalnoj kancelariji za reviziju Republike Kosovo

2 Standardi i uputstva za reviziju učinka zasnovani na ONISA standardima revizije i praktičnom iskustvu

3 Ekonomija – Princip ekonomije znači minimiziranje troškova resursa. Resursi koji se koriste moraju biti dostupni u pravo vreme, u odgovarajućoj količini i kvalitetu, i po najboljoj mogućoj ceni.

4 Efikasnost – Princip efikasnosti znači izvlačenje maksimuma iz raspoloživih resursa. Radi se o vezi između uključenih resursa i rezultata datog u smislu kvantiteta, kvaliteta i vremena.

5 Efikasnost – Princip efikasnosti znači postizanje unapred određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

Tabela sadržaja

.....	1
Opšti sažetak.....	5
1 Uvod.....	8
2 Cilj revizije i pitanja	10
3 Nalazi revizije	11
3.1.1 Nedostatak regulatorne osnove za ključne funkcije Agencije za šumarstvo	11
3.1.2 Neuspeh u postizanju ciljeva Strategije za razvoj šumarstva.....	12
3.1.3 Nedostatak efikasnosti Inspektorata MPŠRR-a u zaštiti šuma	13
3.2 Nedostatak mera za zaštitu javnih šuma	16
3.2.1 Neefikasno upravljanje nacionalnim parkovima	19
Nacionalni park „Prokletije“	19
Nacionalni park „Šar“	20
Nedostatak tretiranja bolesti koje se javljaju u šumama nacionalnog parka	21
3.2.2 Uzurpacija imovine kojom upravlja Agencija za šumarstvo.....	22
3.2.3 Agencija za šumarstvo ne raspolaže potpunim informacijama o imovinom kojim upravlja.....	23
3.2.4 Katastarske promene imovine kojima upravlja Agencija za šumarstvo.....	24
3.3 Nedostatak inventarizacije šuma u zemlji.....	26
3.3.1 Nedostatak 10-godišnjih planova Upravljanja šumama	27
3.3.2 Neuspeh u postizanju ciljeva godišnjih planova.....	27
3.3.3 Nedostatak transparentnosti u procesu iznajmljivanja imovina pod zakupom.....	30
3.3.4 Nedostatak praćenja nad ugovorima o zakupu	32
3.3.5 Nedostatak rekultivacije područja nakon korišćenja.....	34
4 Zaključci	36
5 Preporuke	37
Prilog 1. Motiv revizije, kriterijumi, pitanja, delokrug revizije i metodologija.....	38
Prilog 2: Potvrдна pisma.....	46

Spisak skraćenica

KAK – Katastarska agencija Kosova

KAP – Kosovska agencija za privatizaciju

KAZŽS – Kosovska agencija za zaštitu životne sredine

AŠK – Agencija za šumarstvo Kosova

AHVK – Agencija za hranu i veterinu Kosova

EU – Evropska unija

RKD – Regionalna koordinaciona direkcija Agencije za šumarstvo Kosova

NIZP – Nacionalni institut za zaštitu prirode

KEDS – Kosovska kompanija za distribuciju električne energije na Kosovu a.d.

KEK – Kosovska energetska korporacija

NKRM – Nezavisna komisija za rudnike i minerale

MPŠRR – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (Ministarstvo)

MŽSPPI – Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture

NFG – Norwegian Forest Group

SPRR – Strategija za poljoprivredu i ruralni razvoj za period 2022-2028

NKR – Nacionalna kancelarija za reviziju

Opšti sažetak

Šume na Kosovu predstavljaju prirodno dobro od posebnog značaja za biodiverzitet, zaštitu životne sredine i socio-ekonomski razvoj zemlje. Ove šume su raspoređene kako u zaštićenim zonama, uključujući Nacionalni park "Šar" i "Prokletije", tako i izvan njih, područja koja su u javnom i privatnom vlasništvu. Međutim, njihovo održivo upravljanje i dalje je izazovno, zbog tekućih događaja kao što su ilegalna seča, šumski požari, ilegalna eksploatacija resursa i ilegalna gradnja u zaštićenim zonama.

Nacionalna kancelarija za reviziju je sprovela reviziju učinka na temu *Zaštita, razvoj i obnova šumskih prostora*. Cilj ove revizije bio je da se proceni efikasnost nadležnih institucija u zaštiti, razvoju i obnovi šumskih prostora.

Revizijom je obuhvaćen period od 2020. do 2024. godine za proces zakupa šumskih prostora i stepen ostvarivanja planova upravljanja, dok su podaci iz 2014. godine obrađeni za analizu katastarskih promena.

Šumska područja bila su među najnapadnutijim i oštećenim javnim imovinama nakon rata, dok se prema službenicima Agencije za šume, poslednjih godina ovaj trend smanjuje. Rezultati revizije pokazuju da još uvek postoje ozbiljni izazovi. Nedostatak jasnog zakonskog/regulatornog okvira, efikasne kontrole i institucionalne koordinacije omogućio je ilegalnu seču, uzurpacije i štetu zaštićenim zonama, što je rezultiralo ogromnim ekonomskim i ekološkim gubicima.

Nadležne institucije kao što su: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Agencija za šumarstvo Kosova, Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture i Agencija za zaštitu životne sredine Kosova, nisu uspele da pravilno upravljaju šumskim površinama zemlje. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja nije pripremilo i odobrilo neophodne administrativne instrukcije za upravljanje šumama. Kao rezultat toga, Agencija za šumarstvo Kosova funkcioniše bez potpunog regulatornog okvira za neke od svojih osnovnih funkcija, uključujući: inventarizaciju šuma, izradu planova za rekultivaciju, kao i proces zakupa šumskih prostora i resursa.

Nedostatak nadzora nad javnim šumama. Agencija za šumarstvo Kosova nije uspela da efikasno organizuje zaštitu javnih šuma, uključujući nadzor i registraciju šumskih površina. U poslednjih nekoliko godina, napredak je primećen u vezi sa terenskim registrima o stanju šuma, međutim izveštaji često ne odražavaju činjeničnu situaciju zbog nepotpunog izveštavanja i nedostatka redovnog nadzora u šumskim terenima. U nedostatku odgovarajućeg nadzora i kontrole na terenu, dolazi do oštećenja drvene mase na licu mesta, kao i značajnih gubitaka od požara.

Nedostatak efektivne kontrole od strane inspektorata kao ključnog mehanizma doveo je do zloupotrebe šuma i oštećenja javne imovine. Do 2023. godine Inspektorat šuma je funkcionisala u strukturi Agencije za šume, dok od 2023. godine posluje u MPŠRR-u. Operiranje u okviru Agencije za šume tokom dužeg perioda negativno je uticalo na nezavisnost i objektivnost njenih inspeksijskih aktivnosti. Nedostatak efikasnih inspekcija stvorio je prostor za nezakonite radnje privrednih subjekata, što je rezultiralo oštećenjem šuma i zloupotrebom javne imovine.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja je u procesu reorganizacije/osnivanja centralnih inspektorata, ali još uvek nije stvorilo zakonsko-regulatornu osnovu za funkcionisanje Inspektorata šuma i nije uspelo da vrši efikasan nadzor i praćenje rada Inspektorata šuma, što je uticalo na institucionalnu ne reakciju na štete u šumskim površinama.

Uticaj inspekcije na očuvanje šumskih površina pokazao se ključnim u nekim slučajevima identifikovanjem i preduzimanjem konkretnih mera protiv kršenja za eksploataciju šumskih dobara od strane različitih subjekata godinama bez ugovora ili traženjem formiranja drugih komisija za vanrednu registraciju šuma ili nadzor šumskih terena, za tačan odraz situacije na terenu.

Nacionalni parkovi "Prokletije" i "Šar" i dalje se suočavaju sa ozbiljnim izazovima, uključujući ilegalnu seču i ilegalnu gradnju, što je dovelo do pogoršanja situacije u zaštićenim zonama. Prema Direkciji Nacionalnog parka "Šar", oko 70% teritorije nije pokriveno šumskim stražarima, što je uticalo na visoku stopu ilegalne seče. Dok se u Nacionalnom parku "Prokletije" broj bespravno izgrađenih gradina udvostručio – za period od 2010. do 2024. godine, sa oko 2.900 u 2010. godini na preko 6.000 u poslednjim registracijama 2024. godine.

Na osnovu procene Šumskog instituta Kosova, oko 3% šumskih površina u okviru ovih parkova je pogođeno bolestima i šumskim štetočinama, koje se ne tretiraju zbog nedostatka međuinstitucionalne koordinacije i nedostatka adekvatnih mera odgovora.

Nedostatak unifikacije i katastarske promene bez znanja Agencije ukazuju na ozbiljne slabosti u kontroli imovine javnih šuma. Agencija za šumarstvo Kosova ne raspolaže tačnim i potpunim podacima o broju uzurpacija na javnoj imovini. Do 2024. godine identifikovano je 246 slučajeva uzurpacija, dok je nakon stupanja na snagu Zakona o šumama⁶ podneseno 2.242 zahteva za zakup od korisnika javnih imovina. Ova razlika ukazuje na široko rasprostranjenu neovlašćenu upotrebu javnih svojstava godinama.

Štaviše, više od 20 godina Agencija za šumarstvo nije se bavila pitanjem imovine pod njenim upravljanjem. Agencija upravlja imovinom sa oko 500 različitih naziva, za koje još nije izvršila njihovu unifikaciju i verifikaciju. Kao rezultat toga, Agencija za šumarstvo nema tačne i ažurne informacije o svojstvima kojima upravlja. Takođe, iz katastarskih podataka oko 11.600 hektara šumskih površina je pretrpelo katastarske promene u periodu 2014-2024. Neke od ovih promena odnose se na proces privatizacije, odluke vlade i opština o promeni vlasništva, kao i sudske odluke, što ukazuje na značajan nedostatak međuinstitucionalne koordinacije i kontrole imovine. Poslednjih godina postojala je inicijativa za unifikaciju naziva imovine, međutim, prema Agenciji za šumarstvo, zakonske nejasnoće su se pojavile kao prepreka.

Nedostatak inventarizacija šuma. Agencija za šumarstvo Kosova nije realizovala potpunu i ažurnu inventarizaciju šuma, što je rezultiralo nedostatkom tačnih podataka o trenutnom stanju šumskih resursa. To je otežalo efikasno i održivo planiranje upravljanja šumama. Od 76 postojećih jedinica upravljanja⁷, 25 nema dugoročne (10-godišnje) planove upravljanja, ograničavajući institucionalnu sposobnost da preduzme istinske mere razvoja šuma.

Nedovoljna realizacija ciljeva i ugrožavanje rasadnika. Agencija za šumarstvo Kosova nije uspjela da postigne oko 44% ciljeva planiranih u godišnjim planovima. Stagnacija je izraženija u uzgoju, tretmanu i podizanju novih šuma. Oko milion sadnica koje se nalaze u rasadniku Šumarskog instituta Kosova je u opasnosti od propasti zbog nedostatka ugovora o pošumljavanju od strane Agencije.

⁶ Zakon br. 08/L-137 o šumama, 2023. godine.

⁷ Jedinica za upravljanje šumama - je prostorna podela za planiranje upravljanja šumama koja se deli na parcele i pod šumskim parcelama.

Problemi u procesu zakupa i nadzora ugovora. Proces zakupa javnih imovina od strane Agencije za šumarstvo Kosova karakterišu značajna kašnjenja i nedostatak institucionalne transparentnosti. U nekim slučajevima, tretiranje zahtevima za zakup trajalo do 38 meseci, stvarajući neizvesnost za zakupce i negativno utičući na razvoj njihovih poslovnih aktivnosti.

Pored toga, Agencija nije razvila redovan i funkcionalan sistem praćenja realizacije ugovora o zakupu. Kao rezultat toga, stanari su identifikovali niz kršenja, uključujući: korišćenje imovine izvan ugovorenog odredišta, prekoračenje utvrđenih rokova.

Da bi se eliminisale ove nepravilnosti, šefovi nadležnih institucija moraju da preduzmu hitne mere kako bi adekvatno upravljali šumskim prostorima Kosova. Međuinstucionalna koordinacija je takođe neophodna kako bi se očuvale, razvile i podmladile šumske površine u zemlji. U tu svrhu dali smo 11 preporuka koje se mogu naći u poglavlju 5 ovog izveštaja.

Odgovor entiteta uključenih u reviziju

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Šumarska agencija Kosova i Agencija za zaštitu životne sredine Kosova u okviru Ministarstva prostornog planiranja i infrastrukture saglasili su se sa nalazima i zaključcima revizije, kao i obavezali se da će sprovesti date preporuke. S druge strane, nismo primili odgovor od Kosovske katastarske agencije. Ohrabrujemo subjekte uključene u ovu reviziju da ulože sve napore kako bi sproveli date preporuke.

1 Uvod

Šumske površine na Kosovu pokrivaju površinu od oko 481.000 ha ili 44,7% ukupne površine u zemlji, od čega je 38% šumskih površina u privatnom vlasništvu, dok su 62% javne šume, na površini od 295.200 ha.

Najkvalitetnije šume protežu se u nacionalnim parkovima "Šar" i "Prokletije" koji imaju površinu od 125.000 ha i kojima upravlja Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (u daljem tekstu MŽSPPI), gde je aktivnost u šumama u nacionalnim parkovima regulisana posebnim zakonima.

Šume su jedno od glavnih prirodnih dobara naše zemlje. Oni igraju vitalnu ulogu u ublažavanju klimatskih promena, kao što su ekstremne vrućine, suše i poplave, glavni su proizvođač kiseonika i prečišćavanja vazduha, apsorbuju zagađujuće gasove, kao što je ugljen-dioksid, i skladište ga u svojoj biomasi kako bi sprečili ulazak u atmosferu.

Upravljanje šumama je 15 cilj održivog razvoja "Život na Zemlji" od ciljeva Održivog razvoja (SDGs-Sustainable Development Goals) koje su postavile Ujedinjene nacije (UN) u 2015. godini, a koji se moraju postići do 2030. godine. Ovaj cilj ima nameru da zaštiti, obnovi i promoviše održivo korišćenje kopnenih ekosistema, održivo upravljanje šumama, i zaustavljanje degradacije zemljišta i gubitka biodiverziteta.

Šume imaju značajan uticaj na sprečavanje degradacije zemljišta, korenje drveća jača zemljište i kontroliše eroziju tla, čime se minimiziraju efekti oluja i poplava. Šume uspevaju da smanje temperature do 12 ° C, kao i da štede vodu. Korenski sistemi služe kao slivna područja koja promovišu infiltraciju. Ovo sprečava kišnicu da donese zagađenje našim izvorima vode kao što su reke ili jezera.

Šume stvaraju ekonomske mogućnosti, pored upotrebe raznih plodova, lišća, kore, izdanci, korenje takođe nudi mogućnost za njihovu preradu vađenjem pod proizvoda i nudeći sve više i više prihoda, pored voća za ljude, drveće obezbeđuje hranu, ali i utočište za ptice i divlje životinje.

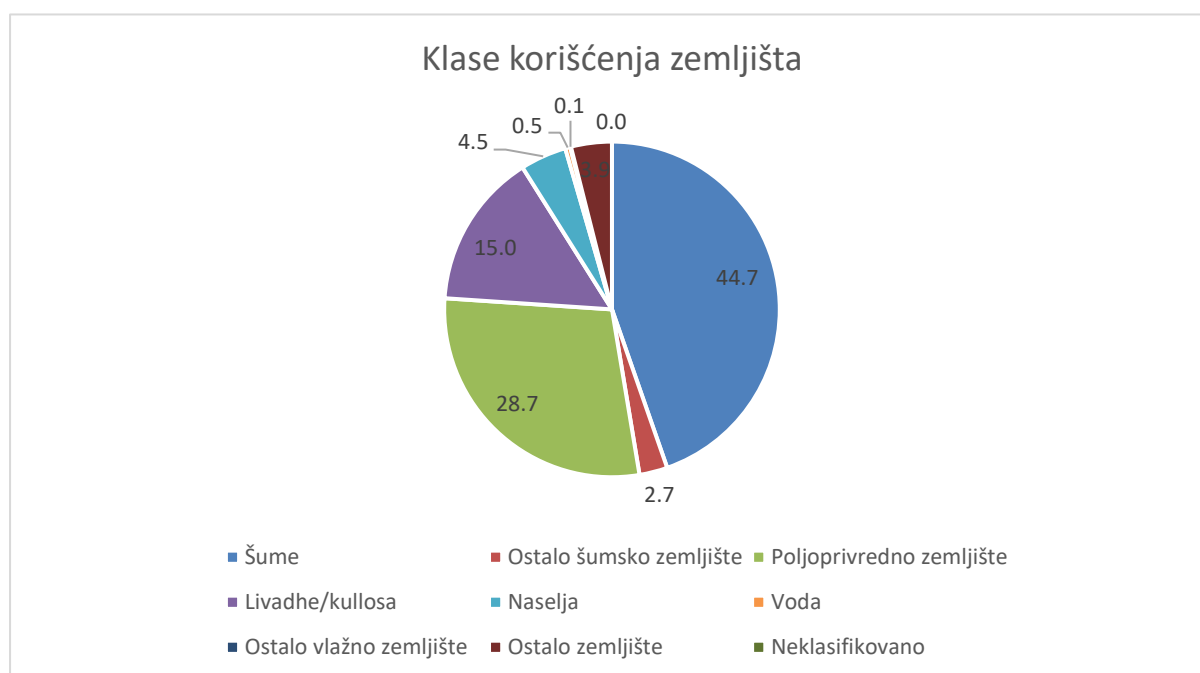
Šumama i državnim šumskim površinama upravlja Agencija za šumarstvo Kosova (u daljem tekstu: Agencija za šumarstvo), kao agencija Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (u daljem tekstu: MPŠRR), dok upravljanje šumama u nacionalnim parkovima obavlja Agencija za zaštitu životne sredine Kosova (u daljem tekstu: AZŽSK) koja posluje u okviru MPŠRRI-a. Za potrebe strateškog planiranja i izrade politika za održivo korišćenje šuma u zemlji, Agencija za šumarstvo vrši popis šuma svakih 10 godina. Inventarizacija šuma je prvi put urađena 2002. godine, a druga inventarizacija je urađena 2012. godine.

Na osnovu poslednjeg popisa u 2012. godini, stanje šuma na Kosovu i klase korišćenja zemljišta su sledeći:

Tabela 1: Razvoj ukupne površine po klasama korišćenja zemljišta 2012. godine.⁸

Klase korišćenja zemljišta	Ha	%
Šume	481,000	44.7
Ostalo šumsko zemljište	29,200	2.7
Poljoprivredno zemljište	309,000	28.7
Livade / pašnjaci	161,400	15.0
Naselja	48,000	4.5
Voda	5,200	0.5
Ostalo vlažno zemljište	800	0.1
Ostalo zemljište	42,400	3.9
Nije klasifikovano	0	0.0
Ukupno	1,077,000	100

Grafikon 1. Klase korišćenja zemljišta na Kosovu (% od ukupne površine zemljišta)

Šume u našoj zemlji su uglavnom tipa listova.⁹ Dominantni tipovi tvrdih listova su: Hrast, Bukva, Jasen, Grab, dok su meke listovi: Breza, Javor, Lipa, Jova, itd. U četinarskim šumama dominiraju sledeće vrste: Jela, Smrča, vrste Bora, itd.

Održivo upravljanje šumskim resursima utiče na nacionalnu ekonomiju održavanjem ravnoteže između ekonomskih, ekoloških i društvenih funkcija šuma.

Koncept održivog i integrisanog upravljanja šumama sastoji se, između ostalog, u određivanju ravnoteže između ekonomske eksploatacije šuma i regenerativnih kapaciteta,

⁸ Nacionalna inventarizacija šuma Kosova 2012., Agencija za šume Kosova, Priština, 2013.

⁹ Listopadni.

odnosno njihove upotrebe, korišćenja i upravljanja danas, u skladu sa potrebom očuvanja njihovog potencijala za budućnost.¹⁰

2 Cilj revizije i pitanja

Cilj ove revizije je procena efikasnosti nadležnih institucija u zaštiti, razvoju i obnovi šumskih prostora.

Ova revizija se bavi rezultatom i efikasnošću nadležnih institucija i daje preporuke za zaštitu šuma, razvoj, kao i za sprovođenje transparentnih procesa za korišćenje šumskih površina.

Da bismo odgovorili na cilj revizije, koristili smo sledeća pitanja:

1. *U kojoj meri su Agencija za šumarstvo Kosova i AUŽSK uspeli da razviju i zaštite šumske površine?*
2. *Kako se upravlja aktivnostima i procesima za korišćenje drva i šumskih površina?*

Delokrug ove revizije je u MPŠRR, odnosno Departmanu za šumarstvo, koje izrađuje politike u oblasti šumarstva, dok će Ministarstvo šumarstva preko Centralnog departmana Inspektorata za šumarstvo i lovstvo, MPŠRR će obezbediti sprovođenje zakona o šumama.

Revizija je fokusirana sa posebnim naglaskom na aktivnost Agencije za šume, koja posluje u okviru MPŠRR-a. Delokrug ove revizije je takođe AUŽSK, odnosno Direkcija Nacionalnog parka "Prokletije" i Direkcija nacionalnog parka "Šar".

Dok smo u Katastarskoj agenciji Kosova, obezbedili katastarske podatke državnih šumskih imovina sa svim nazivima pod kojima su registrovani. Za analizu procesa zakupa šumskih prostora, stepena ostvarivanja planova upravljanja, u periodu revizije obuhvaćene su godine 2020-2024. godine, dok su za analizu katastarskih promena korišćeni podaci iz 2014. godine.

Detaljna metodologija koja se primenjuje tokom ove revizije, pot-pitanja, kriterijumi i detaljan delokrug revizije predstavljeni su u Prilogu.

¹⁰ *Godišnji plan upravljanja šumama, strana 3, 2024.*

3 Nalazi revizije

U ovom poglavlju predstavljeni su nalazi koji su rezultat neuspeha da se preduzmu odgovarajuće mere institucija odgovornih za očuvanje i zaštitu šuma u zemlji.

Kao rezultat lošeg upravljanja, šumska područja nastavljaju da degradiraju i eksploatišu se na neovlašćeni način, uključujući ilegalnu izgradnju i oštećenju državne imovine koja je pod upravom Agencije za šume.

Nalazi se odnose na: nedostatak izrade propisa i smernica za upravljanje šumama, nedostatak inventarizacije šuma, nedostatak transparentnosti i praćenja zakupa, netačne podatke o registraciji šumskih terena, nedostatak identifikacije terena, nepravilno tretiranje šuma u Nacionalnim parkovima, nedostatak inspekcija i nepoštovanje slučajeva uzbunjivanja itd.

Ovi i drugi nalazi predstavljeni u nastavku pokazuju da šume u zemlji nisu održivo upravljane, što je rezultiralo njihovom štetom, za koju su potrebne decenije da ih se vrati u kvalitetno stanje.

3.1.1 Nedostatak regulatorne osnove za ključne funkcije Agencije za šumarstvo

Sprovođenje šumarskih politika u zemlji treba da obezbedi departman za šumarstvo u MPŠRR-u koje, između ostalog, ima sledeće nadležnosti: predlaže, izrađuje i obezbeđuje sprovođenje politika/strateških dokumenata u oblasti šumarstva, vrši opšti popis šuma, divljih životinja, organizuje, obrađuje i vodi statistiku šuma.¹¹

Agencija za šumarstvo od 2003. godine posluje na osnovu Zakona br. 2003/3 o šumama Kosova i usvojila je Administrativna uputstva (u daljem tekstu: AU) za upravljanje šumama. U cilju stvaranja najnaprednije zakonske osnove u upravljanju šumama i usklađivanju sa direktivama EU-a, novi zakon o šumama usvojen je 2023. godine¹². Ovaj zakon predviđa usvajanje podzakonskih akata u roku od šest meseci. Međutim, do prvog dela 2025. godine, četiri AU su usvojena i prema Ministarstvu, šest AU su završila sve proceduralne korake i čekaju usvajanje od strane ministra, u međuvremenu, za tri AU, proces izrade još nije počeo. Stoga, novi zakon o šumama još nije praćen usvajanjem AU neophodnim za upravljanje šumskim prostorima.

Dok AU koja reguliše procedure lizinga nije odobrena zbog prepreka koje predstavlja Zakon o javnoj imovini.

Kao posledica toga, Agencija za šumarstvo Kosova nastavlja da funkcioniše bez AU za osnovne oblasti, koje su neophodne za regulisanje ključnih procesa kao što su: nacionalna inventarizacija šuma, procesi za rekultivaciju šuma, zaštita šuma od požara i drugi procesi.

Nedostatak administrativnih uputstava stvara praznine u sprovođenju zakona o šumama, kao što je proces rekultivacije šuma, njihova zaštita i druga pitanja, ometajući standardizaciju ključnih procesa i povećavajući pravnu nesigurnost. Ovo slabi kontrolu i transparentnost,

¹¹ Uredba (VRK) br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u MPŠRR-u.

¹² Zakon br. 08/L-137 o šumama.

povećava rizik od lošeg upravljanja i oštećenja šumskih resursa, kao i ometa efikasno i održivo upravljanje javnim šumama.

Neblagovremeno angažovanje radnih grupa za izradu smernica od strane MPŠRR-a izazvalo je značajna kašnjenja u usvajanju administrativnih uputstava o šumama, čime se ne ispunjavaju zakonske obaveze, čije odsustvo ne daje garanciju za efikasnost razvoja aktivnosti Agencije za šume i ne obezbeđuje održivo upravljanje šumama u zemlji.

3.1.2 Neuspeh u postizanju ciljeva Strategije za razvoj šumarstva

MPŠRR je razvilo Strategiju za razvoj šumarstva (SDP) 2022–2030. Primarni cilj SRŠ-a je očuvanje, proširenje i obezbeđivanje održivog upravljanja šumskim resursima Kosova, kako bi se doprinelo nacionalnoj ekonomiji.¹³

Izveštaj MPŠRR-a o sprovođenju Strategije za razvoj šumarstva za 2022-2024. godinu, pokazuje da je od 70 ciljeva, 28 ciljeva je realizovano, 26 ciljeva nije realizovano, a 16 je delimično realizovano. Ovaj pokazatelj je važan s obzirom na činjenicu da je Strategija glavni dokument šumarske politike, sa primarnim ciljem očuvanja, širenja i obezbeđivanja održivog upravljanja šumskim resursima Kosova.¹⁴

Tabela 2. Realizacija ciljeva Strategije za šume u skladu sa Akcionim planom 2022-2024.

Ciljevi prema nivou realizovanja	Broj
Realizovani	28
Nerealizovani	26
Delimično realizovani	16
Ukupan broj ciljeva	70

Podatke o stanju sprovođenja ciljeva/politike MPŠRR-a obezbeđuje Agencija za šumarstvo, ali se prilikom analize izveštaja o registraciji šumskog zemljišta (2020-2023) primećuje se da ti podaci nisu potpuni i tačni. U tom periodu nadležnosti za korišćenje i zaštitu bile su na nivou opštine, dok su registraciju šumskih površina vršile zajedničke komisije iz opštine i Šumarske agencije. Čak i izveštaji inspekcije pokazuju da izveštaji Agencije za šume nisu tačni, kao u slučaju registrovanja terena, zakupa itd.

Prema MPŠRR-u, razlozi za ne realizovanje ovih ciljeva su niski tehnički i institucionalni kapaciteti, neadekvatna infrastruktura, neuspešna koordinacija i saradnja između relevantnih institucija, nedovoljni finansijski kapaciteti itd.

Drugo pitanje je nedostatak komunikacije između institucija odgovornih za upravljanje šumama. Departman za šumarstvo i Inspektorat šuma nemaju koordinaciju između sebe za razmenu informacija u cilju sprovođenja politika za održivi razvoj šuma, znajući da je Sektor za politiku odgovoran za njihov razvoj, dok je Inspektorat garant njihovog sprovođenja. Prema Departmanu za šumarstvo, ne postoji linija komunikacije između njih i da se izveštavanje o aktivnostima vrši samo na najvišim nivoima MPŠRR-a.

Komunikacija između dva aktera je važna, jer departman koje razvija politike mora imati znanje o stanju njihovog sprovođenja na terenu. Na taj način, Inspektorat bi morao da

¹³ Strategija za razvoj šumarstva (2022-2030).

¹⁴ Izveštaj o sprovođenju AP 2022-2024. za 2023. godinu.

obezbedi ove podatke. Nedostatak ove komunikacije odražava nedostatak znanja o nivou sprovođenja zakona i politika o šumama.

3.1.3 Nedostatak efikasnosti Inspektorata MPŠRR-a u zaštiti šuma

MPŠRR preko Inspektorata šuma obezbeđuje: nadzor nad svim poslovima upravljanja koji se obavljaju u šumama, radnim objektima, vozilima i svim mestima gde se šumski proizvodi deponuju, prerađuju i cirkulišu, nadzor nad sprovođenjem planova upravljanja, proverava dokumentaciju oštećenja i porekla šumskih proizvoda.¹⁵

U okviru MPŠRR-a funkcioniše Centralni šumski inspektorat i raspolaže oko 12 inspektora u organizaciji dva za šest regiona u zemlji (Priština, Prizren, Uroševac, Gnjilane, Mitrovica, Peć). Do 2023. godine ovaj inspektorat je osnovan i funkcionisao je u okviru Agencije za šume¹⁶. Glavni šef Agencije za šume izabrao je inspektora za šumarstvo. Na taj način, aktivnost inspekcije nije garantovala obavljanje inspekcija na nezavisan i transparentan način. Stoga je funkcionisanje inspekcije u okviru Agencije za šume i istovremeno inspekcija aktivnosti Agencije izazvalo zabrinutost zbog mogućeg sukoba interesa. Iz tog razloga, Skupština Republike Kosovo je 2013. godine izdala preporuku Vladi Kosova, naglašavajući uklanjanje inspekcije iz Agencije za šume jer predstavlja sukob interesa. Stoga, preporučeno je da se osnuje Departman za inspekciju u MPŠRR. Međutim, to se nije dogodilo oko 10 godina ili do 2023. godine.

Njegov transfer u Ministarstvo 2023. godine izvršen je memorandumom o razumevanju između Agencije za šume i Ministarstva šumarstva, nakon stupanja na snagu Zakona o šumama. Međutim, funkcionisanje inspektorata u MPŠRR-u nije uključeno u organizaciju ministarstva i još uvek nije uspostavljena regulatorna osnova za njihovo funkcionisanje u okviru Ministarstva.

Inspekcije se realiziraju u dva oblika:

- *Planirane inspekcije* – koje se zasnivaju na godišnjem planiranju. Ove inspekcije određuju područja i vremenske periode u kojima će se vršiti kontrole, kao što su: korišćenje šuma, kamenolomi, zakupi itd.
- *Neplanirane inspekcije* – koje se realiziraju u slučajevima kada su inspektori obavešteni (upozoreni) od strane spoljnih strana o sumnjivim aktivnostima koje mogu ugroziti šume i šumska zemljišta.

Inspektorat nije imao neku posebnu metodu izbora uzorka za planirani inspeksijski nadzor, ali sa novim zakonom, izrađen je vodič za inspekcije zasnovane na riziku.

Osim toga, inspekcije zakupa tokom 2024. godine bilo je predviđeno da se fokusiraju na rudarski sektor, koji je kategorizovan kao visokorizičan. To je dovelo do toga da ostali oblati od zakupa ostaju gotovo bez nadzora, stvarajući prazninu u nadzoru nad korišćenjem javne imovine i povećavajući rizik od nepravilnosti ili lošeg upravljanja. Glavni inspektor je obrazložio da ova oblast ne predstavlja visok rizik i zbog nedostatka inspektora fokusirali smo se prema prioritetima, ali u slučaju dobijanja informacija o zloupotrebi javne imovine tada se

¹⁵Zakon br. 08/L-137 o šumama.

¹⁶ Uredba VRK- br. 16/2014 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Agenciji za šume Kosova

sprovode vanredne inspekcije. Međutim, nakon inspekcije ovih polja, rezultirali neregularnostima van kriterijuma i nezakonito korišćenje šuma.

Ova praksa ne obezbeđuje obavljanje efikasnih i transparentnih inspekcija i predstavlja rizik od oštećenja šumskih površina na javnoj imovini.

Tokom sprovođenja planiranih inspekcija, inspektori u nekim slučajevima primećuju sumnjive aktivnosti ili dobijaju informacije od uzbunjivača za koje podnose zahteve za pokretanje inspekcije. Da bi nastavili sa neplaniranim procesom inspekcije, inspektori moraju dobiti odobrenje od rukovodioca/glavnog inspektora. Ali, prema njima, glavni inspektor u nekim slučajevima nije dao odobrenje za neplanirane inspekcije.

U regionu Mitrovice, identifikovan je slučaj koji su prijavili uzbunjivači zbog sumnje na zloupotrebu tokom izrade planova upravljanja u okviru Agencije za šume. Sumnja se odnosi na dodelu dva ugovora za izradu dugoročnih planova upravljanja tokom 2023/2024. godine. Ovi zahtevi za odobrenje inspeksijskog nadzora su odbijeni uz obrazloženje da ne ispunjavaju kriterijume inspeksijskog nadzora prema Zakonu o inspekcijama¹⁷ i ovaj predmet je bio obrađen od strane nadležnih organa. U Prištini je bilo izveštaja o sedam zakupa koji su dati bez ispunjavanja potrebnih kriterijuma, kao i slučaj koji je prijavio uzbunjivač koji tvrdi da operater koristi drvene mase bez porekla. Slučajevi Prištine i slučaj Mitrovice nisu odobreni za inspekciju od strane glavnog inspektora, uz obrazloženje da o njima nije razgovarano sa rukovodstvom radi utvrđivanja sumnji kao i nisu ispunjene u skladu sa zakonskim zahtevom za vanredne inspekcije. U međuvremenu, vanredna/neplanirana inspekcija je odobrena/sprovedena i rezultirala je nepravilnostima na sledeći način.

Slika 1. Korišćenje ne drvene mase za piljevinu¹⁸

Slučaj se odnosi na kompaniju koja je prvo poslovala u Lipljanu, a potom u Mitrovici, a koristila je drvenu masu kao industrijsku sirovinu za proizvodnju gljiva. Inspektori su obavili inspekciju krajem 2023. godine i zatražili dokaze o poreklu drveta, ali ih nisu dostavili/prihvatili. U februaru 2024. inspektori su zatražili ovlašćenje za ponovljenu inspekciju, ali je glavni inspektor to prvobitno odbio.

Ovlašćenje za obavljanje inspekcije dato je u aprilu 2025. godine, tokom našeg procesa revizije. Izveštaj o

inspekciji pokazuje da je kompanija izjavila da je drvena masa koja se koristi bila ogrevno drvo,

¹⁷ Zakona br. 08/L-067 o inspekcijama

¹⁸ Sirovina za uzgoj gljiva.

i da je kompanija kontinuirano isporučena od strane privatnih lica i nije proverila da li je drvo oštećeno i da li imaju dokumentaciju.

Prema izveštaju inspektora, ova kompanija je naglasila da za nedelju dana troši oko 30m³, što za godinu dana troši oko 1.440m³, masa drveta, koja pada bez pokrivanja dokumentacije.

Ne efikasno tretiranje inspekcija izvedenih iz upozorenja pokazuje nedostatak efikasnosti u funkcionisanju inspektorata i narušava poverenje građana i uzbunjivača u javne institucije. Ova situacija može stvoriti percepciju da operateri mogu zloupotrebljavati javnu imovinu i da ne budu pod nadzorom, pregledom ili kažnjavanjem. Neuspeh da se odgovori na zahteve inspekcije koji dolaze kao rezultat unutrašnji ili spoljnih informacija je u suprotnosti sa zakonskim zahtevima i predstavlja rizik od zloupotrebe javne imovine, od strane zakupaca i ilegalnih korisnika. Loše praćenje prema Agenciji za šumarstvo i Inspektoratu utiče na nedostatak informacija za štetu na šumskim površinama i ne garantuje sprovođenje zakona o šumama u zemlji.

3.2 Nedostatak mera za zaštitu javnih šuma

Nijedna osoba ne može da seče drva u javnim šumama, osim ako osoba nema važeću dozvolu, a drveće mora biti obeleženo pre seče. Dozvola za seču drveća u javnoj šumi važi samo ako je seča u skladu sa važećim operativnim planom upravljanja koji pokriva tu šumu.¹⁹

Iz registracije šumskih terena, koje razvijaju regionalne direkcije Agencije za šume, utvrđeno je da je broj šteta na šumama uzrokovanih ilegalnim aktivnostima veoma visok. Prema zakonu ²⁰, opštine su dužne da najmanje jednom godišnje vrše redovne ili vanredne registracije, koje se obavljaju u slučaju promene čuvara šume ili u slučaju sumnje inspektora na velike količine nezakonito posečenih stabala i da prijave Agenciji za šumarstvo.

Ovaj proces je važan instrument za identifikaciju i otklanjanje nezakonitih radnji i ilegalnih pojava u šumama, ali se takođe bavi odgovornostima i obavezama šumskih čuvara, služeći kao nadzorni mehanizam za njihov učinak.

Snimanjem podataka u odgovarajućim regionima dokazuje se razlika između stvarne i opravdane štete. Ako je ova razlika veća od 20 m³ u šumama sa visokim trupcima, ili 10 m³ u šumama sa niskim trupcima, onda se preduzimaju mere i pokreće se postupak protiv šumskog čuvara.

Sledi tabela registracija šuma, koja odražava stanje utvrđeno prema godišnjim izveštajima Agencije za šume za 2020–2023. godinu, dok za 2024. godinu proces registracije je završen, ali nije završena Analiza registracije šumskih površina.

Tabela 3. Registracija šumskih terena za 2020–2023. godinu.

Godina	Neopravdana šteta (m ³)	Oprapdana šteta (m ³)	Prouzrokovana šteta (m ³)	Broj podnesaka (m ³)	Broj registrovanih terena	Broj ne registrovanih terena	Vrednost u evrima
2020.	3,513	5,835	9,349	2423	168	52	1,021,158
2021.	3,827	4,626	8,625	1916	183	37	1,169,502
2022.	4,507	4,781	9,326	2,403	183	37	1,270,011
2023.	9,491	4,372	13,864	2,465	184	24	1,895,31

Iz gornje tabele može se videti da se procenjuje da šteta od šuma za četiri godine prelazi cifru od 5,3 miliona evra, te da nema poboljšanja ovog fenomena tokom godina.

Štaviše, Agencija za šumarstvo u godišnjem Analizu registracije šumskih terena navodi da podaci dobijeni od opština nisu potpuni i ne predstavljaju realnu situaciju iako je u sastavu komisije za registraciju terena bilo i službenika iz Šumske agencije. Mnogo je faktora koji utiču na manjkave izveštaje o registraciji šumskog zemljišta kao što su: veliki broj šumskih zemljišta koja nisu registrovana tokom godina zbog nedostatka koordinacije između Agencije za šume i opštinskog nivoa za zaštitu šuma, nizak nivo registrovanja šteta u šumama u osetljivim

¹⁹ Zakon br. 2003/3 o šumama Kosova, član 20.

²⁰ Zakon br. 03/L-153 o izmenama i dopunama zakona br. 2003/3 o šumama Kosova

područjima, prijavljivanje štete na šumama na graničnom nivou koje ne opterećuje šumske čuvare odgovornošću i disciplinski postupci se ne mogu pokrenuti protiv njega, netačna potvrda o broju pojavljivanja na sudu, nepotpuna dokumentacija i tehničke greške u obrascima za registraciju.

Činjenica da godišnji izveštaji o registraciju šumskih terena nisu potpuni i stvarni pokazuju i izveštaji Inspektorata.

U slučajevima koji su prikazani u nastavku kao uzorak, Inspektorat je obavezao opštine za formiranje zajedničkih komisija sa regionalnim jedinicama Šumarske agencije za vanrednu registraciju određenih šumskih terena ili nadgledanje šumskih površina, zbog sumnje da nije prikazano realno stanje:

1. Tokom inspekcija u regionu Prištine 2022. godine, Inspektorat je doneo rešenje o proceni štete u šumama prouzrokovane u opštini Glogovac, te je obavezao formiranje druge komisije uz obrazloženje da prva komisija nije iznela stvarno stanje štete na šumama. Prva komisija je prijavila ukupnu štetu od 25 m³, dok je iz izveštaja druge komisije šteta iznosila 180 m³. Nadalje, ovaj predmet je obrađivan od strane nadležnih organa.
2. U 2021. godini registracija čitavog terena u Vitini bila je obavezna zbog nepravilnosti koje su inspektori utvrdili u regionu Gnjilana, gde su trupci bili bez oznake (opečaćenih stabala) oštećenja šuma i bez oznaka za kontrolu šuma i nisu identifikovani rednim brojevima kako je predviđeno zakonom.
3. Inspektori su 2023. godine primili izveštaj komisije o nadzoru ugovora u regionu Peći. Nakon analize, Inspektorat je posumnjao da nije predstavljena stvarna situacija korišćenja javne imovine od strane operatera. Inspektorat je zatražio da se ugovor još jednom nadgleda, područna jedinica je pripremila dopunski izveštaj u kojem se prikazano stanje razlikuje od prvog izveštaja o nadgledanju jer je operater prekoračio prostor korišćenja ugovora za 1,65 ha.
4. Inspektorat je 2021. godine pokrenuo vanrednu registraciju u opštini Lipljan jer je naišao na ilegalnu seču šuma. Pored toga, napravljeni su pokušaji da se sakrije šteta od šuma, jer je bilo slučajeva kada su za pokrivanje stubova korišćene ne samo grane i drugi ostaci, već i drugi inertni materijali.

Prilikom razmatranja aktivnosti Šumarskog inspektorata i opštinskih struktura u pojedinim regionima, identifikovani su značajni slučajevi neslaganja između službenih izveštaja i činjeničnog stanja na terenu. Prema proceni Šumarskog inspektorata, registracija šumskih terena u nekim slučajevima nije izvršena tačno i pouzdano. Ova pojava je česta i stalna je briga, jer je nemoguće inspektirati sve terene zbog velike površine. Štaviše, trenutni način registracije od strane komisija pokazao je nedostatak objektivnosti i pouzdanosti.

Ovi nedostaci doprinose značajnim odstupanjima između registracija i stvarne situacije na terenu, povećavajući rizik od lošeg upravljanja šumskim resursima, manipulacije podacima i neidentifikovane ili pokrivena štete.

Prema Zakonu²¹ o šumama, do 2023. godine zaštita šuma bila je odgovornost opština, a u nekim slučajevima komunikacija opština sa Agencijom nisu bile na adekvatnom nivou.

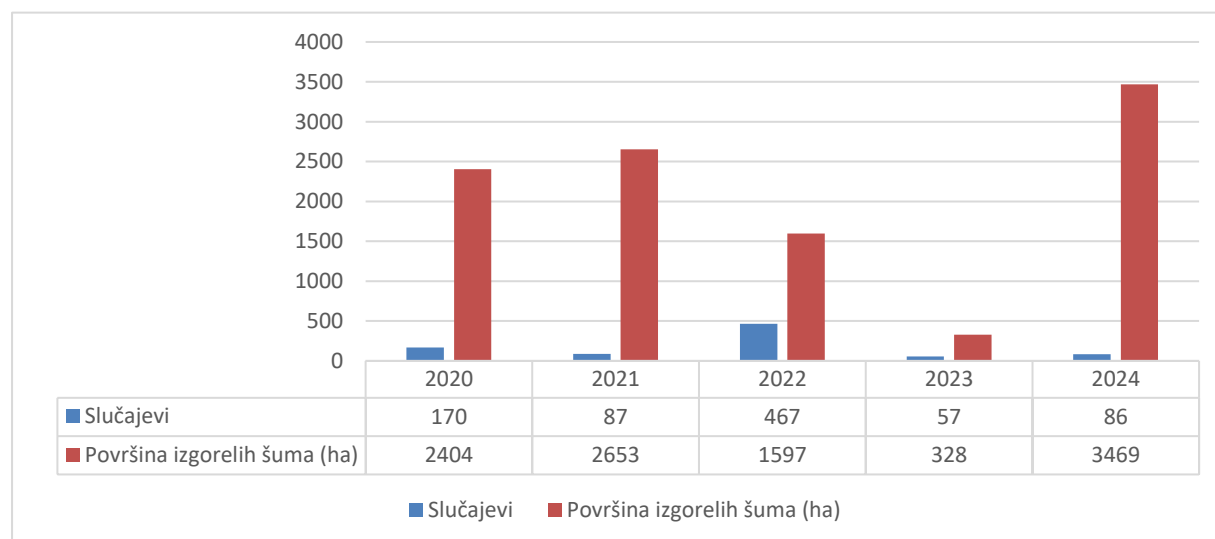
Ovi slučajevi ukazuju na značajne slabosti u mehanizmima nadzora, dokumentacije i izveštavanja od strane nadležnih autoriteta odnosno opštine i Šumarska agencija. Neslaganja između izveštaja i situacije na terenu, povećavaju rizik od zloupotrebe javne imovine i podrivaju kredibilitet procesa kontrole šuma i upravljanja ugovorima.

Šumski čuvari su dužni da organizuju svoj raspored od osam sati dnevno na osnovu procene rizika. Međutim, nismo primetili da šumski čuvari prave procenu rizika i organizuju svoj rad na osnovu ove procene. Uzimajući u obzir činjenicu da je prostor koji pokrivaju čuvari velik i da je opasnost na poslu velika, to pokazuje da je organizacija zaštite šuma slaba i da zaštita javnih šuma preko šumskih čuvara nije na pravom nivou. Prema izveštajima, ilegalna seča u mnogim slučajevima dogodila van sati njihovog angažmana u roku od 8 sati. Agencija za šumarstvo poseduje tri bespilotne letelice, kroz koje treba posmatrati šume i potencijalnu seču u svako vreme. Agencija tvrdi da su dve bespilotne letelice visokog kvaliteta i da bi se koristile, potrebno je dobiti prethodnu dozvolu od bezbednosnih institucija, i za to potrebno vreme.

Požari, su još jedna opasna pojava koja se u velikoj meri javlja u šumama. Agencija za šumarstvo naglašava da šumske požare u većini slučajeva nastaju iz ljudskog faktora, kao nemar, piromanije, nepažnje, visokih temperatura ili drugih uzroka. Stoga, nedostatak očuvanja šumskih prostora stvara prostor za oštećenju i zloupotrebu šuma kao i onemogućava eliminisanje / kontrolu uzroka koji oštećuju šume.

Podaci koje je Agencija za šumarstvo dobila o slučajevima spaljivanja šuma, prikazani su u nastavku u tabeli.

Grafikon 2. Količina spaljivanja šuma za period 2020-2024.

²¹ Zakon br. 03/L-153 o izmenama i dopunama Zakona br. 2003/3 o šumama Kosova

Iz gornjeg grafikona možete videti količinu izgorele drvene mase, gde je u poslednjih pet godina 10.451 ha. Ovaj fenomen uzrokuje veoma veliku štetu šumama u zemlji, jer pored gubitka drvene mase, spaljene šume su leglo infekcija od raznih bolesti.

3.2.1 Neefikasno upravljanje nacionalnim parkovima

Sektori za profesionalne i administrativne usluge u AUŽSK treba da se brinu o prirodnim resursima nacionalnih parkova i da zaustave nezakonite radnje, seču šuma, lov, ribolov, izgradnju objekata, uzurpaciju imovine i identifikuju osobe koje čine nezakonite radnje.²²

Aktionosti za nacionalne parkove treba da se obavljaju na osnovu plana upravljanja šumama. Ovaj plan je izrađen od strane Agencije za šumarstvo Kosova i odobren od strane MPŠRR-a, uz saglasnost Ministarstva nadležnog za životnu sredinu.

Nacionalni park „Prokletije“

Na teritoriji Nacionalnog parka „Prokletija“ među najvećim problemima nakon ilegalne seče su pravne konstrukcije koje su kontinuirano predstavljene od 2000. godine.

Direkcija Nacionalnog parka "Prokletija" upravlja površinom od oko 63 hiljade ha, a prema navodima direkcije, šume u ovom parku su u potpunosti prekrivene šumskim čuvarima. Prema Zakonu o šumama, Agencija za šumarstvo, pored planova upravljanja svojim delovima, mora da pripremi i plan upravljanja šumama u nacionalnim parkovima, ali Agencija za šumarstvo još nije uključila u svoje planove upravljanja šumama u nacionalnim parkovima, takođe i zbog nedostatka budžeta, prema Šumskoj agenciji.

Što se tiče ilegalnih gradnja pre nego što je proglašen Nacionalnim parkom, bilo je 2.900 slučajeva identifikovanih na javnim i privatnim imanjima, a ovaj fenomen se nastavio tokom godina upravljanja od strane Direkcije parka. Trenutno, prema registracijama direkcije parkova za 2024. godinu, postoji ukupno 6.083 građevina, od kojih je 3.362 na privatnim imanjima i 2.721 na javnim imanjima, od kojih su neke tradicionalno koristili lokalni stanovnici. Što se tiče odluka sudova za rušenje, imamo 94 odluke za rušenje u prostorima javne imovine. Prema AUŽSK -a nastavak ilegalnih gradnji u Nacionalnom parku Prokletije odvijao se usled nedostatka Prostornog plana za ovaj teritorij i Regulacionih planova za određene zone.

Tabela 4. Krivični prijave za izgradnje na „Prokletijama“

Godine	2021.	2022.	2023.	2024.
Krivične prijave za izgradnje	215	170	185	217

Dakle, iz gornje tabele može se videti da su građevinske aktivnosti u parku kontinuirane, iako direkcije parka podnose krivične prijave sudu.

Druga problematika je ilegalna seča u nacionalnim parkovima. Inspektorat za zaštitu prirode MŽSPPI je 2020. godine inspektiralo nekoliko lokacija u Nacionalnom parku „Prokletija“. Inspektori su naišli na lokaciju za drvenu masu gde označavanje nije bila u redu. Nakon analize dokumentacije koju je izdala direkcija "Prokletija" koja je naglasila da je drvena masa odobrena za ogrevno drvo, ali, prema stanju koje su utvrdili inspektori, drvena masa preko dva metra nije namenjena za ogrevno drvo, već za industrijsko tehničko drvo, gde i kao rezultat inspekcije je dao primedbe.

²² Uredba (VRK) br. 05/2017 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta MŽSPPI.

Tokom 2021–2024. godine, Direkcija nacionalnog parka podnela je ukupno 140 prijava za ilegalnu seču, a konfiskovana je drvena masa od 547 m³.

Nedostatak odgovarajućeg nadzora od strane šumskih čuvara prouzrokovao je uništenje i degradaciju šuma i šumskih prostora u Nacionalnom parku Prokletija.

Nacionalni park „Šar“

Prema AUŽSK-u, direkcija Nacionalnog parka "Šar" ima površinu od oko 54 hiljade ha. Pored nedostatka planova upravljanja, direkcija parka "Šar" suočava se i sa drugim poteškoćama kao što su: nedostatak čuvara, ilegalna seča, ilegalne gradnje i nedostatak sanitarnog čišćenja.

Relevantna direkcija ima samo oko 30% svoje teritorije koju pokrivaju šumski čuvari, ostavljajući veći deo područja bez redovnog nadzora. Najteža situacija se dešava u opštinama Dragaš, Štrpce i Kačanik gde oko 70% teritorije uopšte nije pokriveno šumskim čuvarima. To je dovelo do ozbiljne situacije na ovim teritorijama zbog ilegalne seče kao rezultat nedostatka čuvara. U odsustvu šumskih čuvara, AUŽSK godišnje angažuje pripravnika sa privremenim ugovorima, ali prema podacima Direkcije parka, ovo rešenje nije dalo očekivane rezultate u očuvanju i zaštiti šuma.

Tabela 5. Ilegalne aktivnosti u parku "Šar"

Godina	Podneske za nelegalnu seču	Konfiskacija drveta	Ilegalna seča
2021.	NA	86.79 m ³	2.252 m ³
2022.	39	71.19 m ³	2.255 m ³
2023.	53	58.95 m ³	3.247 m ³
2024.	65	Garsonjera 500 m ³	5.850 m ³

Iz gornje tabele može se videti kontinuirano povećanje ilegalnih aktivnosti u šumama, kako u broju podnesaka, tako i u količini ilegalne seče. Međutim, konfiskovana količina ostaje na veoma niskom nivou.

Prema krivičnim prijavama za ilegalne gradnje, Direkcija za ponovnu upravu Nacionalnog parka "Šar" registrovala je ukupno 85 ilegalnih izgradnja od 2020. do 2024. godine, od kojih je oko 40 izgrađeno na javnim imanjima.

Takođe, šume na celoj teritoriji parka "Šar" kontinuirano su ugrožene drugim faktorima kao što su: požari, prirodne katastrofe, biljne bolesti, štetni insekti itd. U cilju zaštite, očuvanja i održavanja šuma, prema Unutrašnjem propisu, predviđena je sanitarna seča i čišćenje. Do 2023. godine direkcija parka "Šar" obavljala je aktivnosti sanitarnog čišćenja šuma oštećenih požarima, prirodnim katastrofama, štetnim insektima i biljnim bolestima. Od 2023. godine aktivnosti čišćenja javnih šuma u nacionalnim parkovima nisu sprovedene, kao rezultat kombinacije nadležnosti upravljanja nakon stupanja na snagu Zakona o šumama. Prema rečima nadležne Direkcije, ova situacija je stvorila institucionalnu neizvesnost za sprovođenje operativnih odgovornosti, ugrožavajući održivo upravljanje i očuvanje ekosistema u zaštićenim zonama. Nedostatak koordinacije između institucija odgovornih za upravljanje šumama i onih nacionalnih parkova predstavlja stalni rizik od funkcionalnog zanemarivanja i degradacije životne sredine.

Neuspeh u sprovođenju tretmana šuma u područjima nacionalnih parkova predstavlja direktan rizik za biodiverzitet, negativno utičući na očuvanje zaštićenih vrsta i ekosistema.

Ova područja, pored toga što su nacionalni parkovi, karakteriše i visok kvalitet šuma, što predstavlja važan potencijal za razvoj planinskog turizma i lokalne ekonomske održivosti. Nedostatak intervencija za čišćenje i aktivno upravljanje šumama u ovim zonama ugrožava i njihovu ekološku funkciju i mogućnost održive ekonomskog iskorišćavanja.

Nedostatak tretiranja bolesti koje se javljaju u šumama nacionalnog parka

Sektori za profesionalne i administrativne usluge u AUŽSK treba da se brinu o prirodnim resursima Nacionalnih parkova i zaustavi ilegalne radnje.²³

Agencija za šumarstvo i vlasnici privatnih šuma dužni su da prate stanje zdravlja šuma i preduzimaju neophodne mere za sprečavanje i suzbijanje bolesti i štetočina koje ugrožavaju šume. Agencija za šumarstvo, u saradnji sa drugim institucijama, obezbeđuje sprovođenje aktivnosti za zaštitu zdravlja šuma.²⁴

Oko 3% šuma nacionalnog parka "Prokletija" pogođeno je raznim šumskim bolestima koje su se pojavile prije mnogo godina, ali do sada nisu preduzete nikakve mere od strane nadležnih institucija. MŽSPPI i MPŠRR još nisu postigli koordinaciju upravljanja šumama u nacionalnim parkovima.

Od 2019. godine, opštine u kojima se nalaze nacionalni parkovi kontinuirano izražavaju zabrinutost zbog nedostatka lečenja šumskih bolesti u nacionalnim parkovima. Zahtev za tretman upućen je Kosovskom institutu za zaštitu prirode (KIZP) u okviru MŽSPPI-A. Ovaj institut je preporučio Agenciji za šumarstvo da odmah preduzme mere za eliminaciju ovih štetočina u ovim oblastima kako bi se izbeglo njihovo širenje na drugim zonama.

Takav zahtev je takođe podnesen Šumarskom institutu Kosova, koji je dao preporuku da AUŽSK, tačnije Direkcija Nacionalnog parka "Prokletije", pronađe legalne načine za uklanjanje ove osušene drvene mase iz tih područja i preporučiti sanitarno sečenje, što znači sečenje i uklanjanje osušene drvene mase od insekata. Intervencija i sanitarna seča su dozvoljene u šumama Nacionalnih parkova, u drugoj i trećoj zoni, gde se drvo koristi kao ogrev za lokalnu zajednicu, do 12 m³ godišnje po porodici. Međutim, ove seče su zabranjene u prvoj zoni zaštite.²⁵

Ovo ograničenje je navedeno u Zakonu o zaštiti prirode²⁶ i Uredbi²⁷ o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima, posebno imajući u vidu činjenicu da se značajan deo oštećenih zona nalazi u okviru prve i druge zone zaštite.

Da bi se omogućio tretman ovih bolesti, AUŽSK je 2022. godine pokušao da izmeni Uredbu o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima, kroz koju bi bilo dozvoljeno sečenje drvene mase preko 12 m³. Za izmenu ove uredbe bila je potrebna saglasnost MPŠRR-a, ali prema AUŽSK-u, ova saglasnost nije data. Razlog za nedostatak tretmana bolesti od strane nadležnih institucija je nedostatak volje da se koordiniraju aktivnosti očuvanja šuma u nacionalnim parkovima.

²³ Uredba (VRK) br. 05/2017 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta MŽSPP

²⁴ Zakon br. 08/L-137 o šumama, član 37.

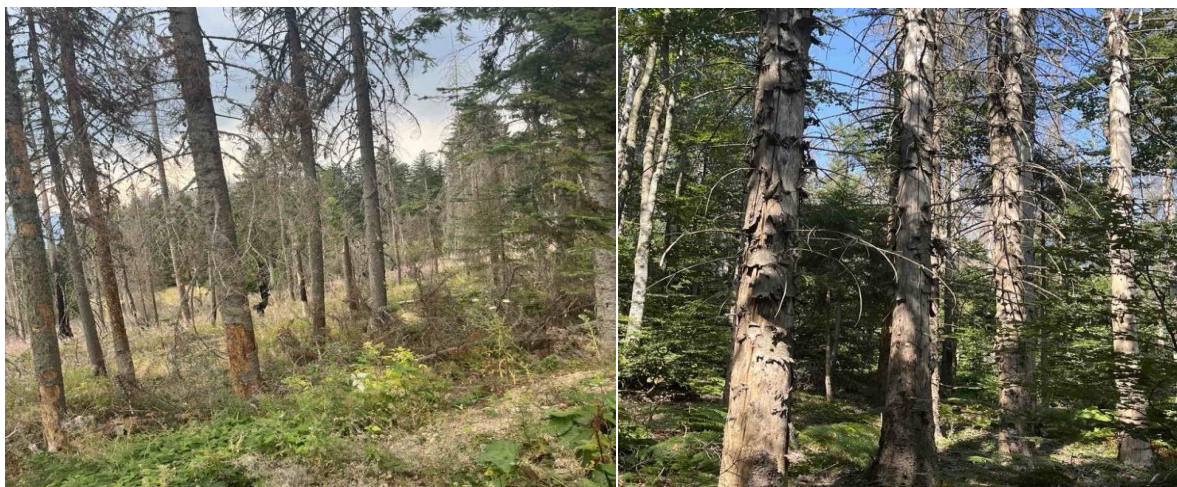
²⁵ Pravilnik br. 21/2013 o unutrašnjem redu Nacionalnih parkova

²⁶ Zakon br. 03/L-233 o zaštiti prirode

²⁷ Uredba br. 21/2013 o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima

U nastavku smo predstavili nekoliko slika stanja šuma u nacionalnim parkovima, gde se može videti da je veliki deo šume u ovim parkovima zaražen ovom bolešću.

Slika 2. Oštećenje šuma od strane insekata

Izvor: Šumski institut Kosova

Nedostatak međuinstitucionalne koordinacije i zakonskih ograničenja za intervenciju u zaštićenim zonama rezultirali su pogoršanjem stanja šuma u Nacionalnom parku "Prokletija". Ne preduzimanje neophodnih mera rizikuje širenje štetočina u drugim zonama, ugrožavajući biodiverzitet. Štaviše, neuspeh davanja institucionalnih saglasnosti za regulatorne promene pokazuje nedostatak volje da se preduzmu konkretne akcije za zaštitu šumskih resursa.

3.2.2 Uzurpacija imovine kojom upravlja Agencija za šumarstvo

Ministarstvo usvaja novi plan za svaki region javnih šuma najmanje jednom u 10 godina. Sve budžetske organizacije su dužne da preduzmu neophodne mere za dokumentovanje, očuvanje, identifikaciju, otuđenje i izveštavanje o nefinansijskoj imovini kako bi se njima upravljalo efektivnije, efikasnije i ekonomičnije, kako bi se nefinansijska imovina zaštitila od oštećenja i zloupotrebe.²⁸

Većina slučajeva neovlašćenog iskorišćavanja ili uzurpacije imovine nisu identifikovana. Mnogo od neovlašćenih iskorišćavanja, iskorišćena je generacijama od strane lokalnih stanovnika za koje su obaveštene odgovorne institucije, ali kojima nedostaju mere da se bave njima. Postoje i nove uzurpacije, koje se javljaju zbog nedostatka nadzora od strane regionalnih direkcija.

U nastavku smo predstavili podatke koje su dostavile regionalne jedinice u vezi sa slučajevima uzurpacija u njihovim regionima.

²⁸ Uredba MF br. 02/2013 o upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama

Tabela 6. Spisak uzurpacija koje je podneo regionalni koordinacioni direktor

Regionalna jedinica	Datum izveštaja	Br. Uzurpiranih parcela	Krivične prijave	Oslobađanje imovine
Uroševac	19.05.2023	55	22	-
Priština	24.05.2023	22	3	-
Gnjilane	17.05.2023	43	3	-
Mitrovica	04.06.2024	4	3	-
Prizren	31.01.2025	94	73	21
Peć	23.11.2021	28	-	-
Ukupno		246	104	21

Kao što je prikazano u gornjoj tabeli, broj slučajeva koje su prijavile regionalne koordinacione direkcije za uzurpacije u našoj zemlji za godine 2020-2024 je 246. Gore navedeni podaci ne predstavljaju stvarnu situaciju uzurpacija nekretnina jer opštine i koordinacione direkcije nisu pratile imovinu pod njihovim upravljanjem i nisu podnale izveštaje o teritoriji koju pokrivaju. Kao primer, postoji slučaj operatera koji je 2017. godine sklopio ugovor o zakupu za iskorišćavanje inertnih sredstava na površini od 5 ha, ali su inspektori primetili dva hektara u njegovoj blizini koja je isti operater koristio 18 godina na neovlašćeni način. Za ovo kršenje, inspektorat je prisilio subjekt da plati 73.000 € retroaktivno za period 2004–2022, zaključivši sporazum 2022. godine.

Stupanjem na snagu novog zakona o šumama, Agenciji za šumarstvo omogućeno je da podnese zahtev svim uzurpatorima ili neovlašćenim korisnicima javnih imovina da sklope ugovor o zakupu u svrhu korišćenja šumskih prostora. Tokom ovog procesa, Agencija za šumarstvo je primila 2,242 aplikacije. Međutim, ovaj proces je obustavljen zbog stupanja na snagu Zakona o javnoj imovini kojim je predviđeno osnivanje Jedinice za upravljanje javnom imovinom u Kabinetu premijera.

Iako ovaj broj aplikacija možda ne odražava stvarnu situaciju, jer postoji velika razlika između prijavljenog broja od 246 i broja aplikacija od 2.242, razlika može biti još veća s obzirom na to da nisu svi neovlašćeni korisnici možda bili obavešćeni o mogućnosti apliciranja.

3.2.3 Agencija za šumarstvo ne raspolaže potpunim informacijama o imovinom kojim upravlja

Agencija mora najmanje jednom godišnje proveriti nefinansijsku imovinu kako bi dokazala i procenila činjenično stanje nefinansijske imovine.²⁹

Agencija za šumarstvo još nema spisak sa detaljima imovine kojom upravlja, kao i još uvek nije izvršila unifikaciju nekretnina kojima upravlja. One su i dalje registrovani na ime bivših šumskih ekonomskih preduzeća, od oko 500 različitih subjekata.

²⁹ Uredba MF – br. 02/2013 – o upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama

Agencija za šumarstvo nije opravdala nevođenje evidencije o nekretninama za više od 20 godina njihovog upravljanja. Poslednjih godina pokušala je da unifikuje imovinu, ali prema njenim rečima, stupanje na snagu Zakona o javnoj imovini donelo je nejasnoće/prepreke.

Agencija za šumarstvo i drugi odgovorni akteri nemaju tačne informacije o lokaciji i koordinate šumskih imovina kojima upravlja Agencija za šumarstvo. To je uticalo da su mnoge od ovih imovina uzurpirane ili korišćene na neovlašćeni način, što je dovelo do značajnih ekoloških i ekonomskih/socijalnih posledica.

Pored uticaja na životnu sredinu, uzurpacija je izazvala finansijske gubitke za državni budžet, jer su šumski prostori korišćeni bez ugovora. Takođe, ne funkcionalizacija Jedinice za upravljanje javnom imovinom u Kancelariji premijera uticala je na nastavak neovlašćenog korišćenja ili uzurpacije šumskih površina, kao i na prekoračenje rokova za korišćenje ugovora o zakupu.

Agencija još nije izvršila funkcionalizaciju katastra šuma kako je predviđeno zakonom o šumama uprkos angažovanja u ovom pravcu.

Funkcionalizacija katastra šuma pomogla bi u pravilnom upravljanju šumskim prostorima, tačnom poznavanju lokacije imovine, kako bi se zaustavila uzurpacija ili razvoj ilegalnih aktivnosti. U tom smislu, Agencija za šumarstvo, u saradnji sa nadležnim institucijama, treba da održava i ažurira podatke o elementima katastra šuma putem Kosovskog šumskog informacionog sistema, obezbeđujući efikasnije i transparentnije upravljanje ovim prostorima³⁰.

Nedostatak katastra šuma ne opravdava ne upravljanje javnom imovinom na pravi način, jer Katastarska agencija ima sve katastarske podatke za sve nekretnine u zemlji, pa je čak održala obuku u ovoj oblasti za službenike Agencije za šume, dajući im pristup njihovom sistemu, koji ima kompletne podatke. Međutim, Agencija za šumarstvo nije koristila ovaj sistem.

3.2.4 Katastarske promene imovine kojima upravlja Agencija za šumarstvo

*Nijedna osoba ne može steći pravo vlasništva nad državnim šumama i zemljištima korišćenjem ili uzurpacijom.*³¹

Imovna kojom upravlja Agencija za šumarstvo prošla je katastarske promene tokom godina. Prilikom analiziranja podataka Katastarske agencije za ove imovine za godine 2014-2024, utvrđeno je da postoje 672 imovine sa površinom od 11.600 ha, koje su pretrpele katastarske promene. Promene su došle iz različitih razloga, pa smo u cilju procene situacije u vezi sa ovim nekretninama odabrali 76 uzoraka iz katastarskih direkcija sedam glavnih opština.

³⁰ Zakon br.08/L-137 o šumama

³¹ Zakon br.08/L-137 o šumama

Tabela 7. Napredak katastarskih promena imovine kojom upravlja Agencija za šumarstvo.

Grad	Stanje
Uroševac	Iz analize 17 uzoraka u opštini Uroševac, identifikovali smo da su 14 imovine prodate kroz proces privatizacije, dve su prebačene u vlasništvo opštine Uroševac odlukom Vlade i jedna je prebačena na privatno lice na osnovu presude iz 1990. godine.
Gnjilane	Iz analize tri uzorka promene vlasnika, dva su odlukom Vlade Kosova za izgradnju autoputa, dok je treća imovina prešla u vlasništvo opštine Gnjilane odlukom Opštinskog veća Gnjilana.
Đakovica	Analizom 15 uzoraka katastarskih izmena utvrđeno je da je 11 od njih prešlo u vlasništvo Republike Kosovo, dve parcele su prešle u vlasništvo Vodovoda Radonić Rešenjem iz 1978. godine, dok su dve parcele pretrpele izmene zbog procesa zamene 2008. godine.
Mitrovica	Iz analize osam uzoraka identifikovali smo da su pet od njih doživele promene vlasništva odlukom Vlade za izgradnju vetroelektrane u Selcu, dok su ostale tri doživele katastarske promene zbog korišćenja imovine putem iznajmljivanja na određeno vreme.
Peć	Analizom sedam uzoraka katastarskih promena identifikovali smo da su dve parcele podvrgnute katastarskim promenama jer je deo njih odlukom Vlade opštine Peć prešlo u vlasništvo Skupštine opštine Peć. Jedna parcela je delimično podeljena na zahtev Kosovske agencije za privatizaciju (KAP) 2019. godine, u drugom slučaju katastarska promena je izvršena zbog parcijalizacije, ali je površina ostala ista, a u poslednja tri slučaja parcela je podeljena na tri celine koje su ostale iste po površini, ali koji su odlukom iz 1962. godine prešle u vlasništvo Skupštine opštine Peć.
Priština	Iz analize devet uzoraka, utvrdili smo da je katastarska promena izvršena odlukom Vlade, gde je imovina data Kosovskoj energetske korporaciji, a zatim je ta imovina prebačena na Kosovskoj kompaniji za distribuciju električne energije A.D. (KEDS) pod zakupom na 99 godina. U ostalih šest uzoraka, katastarske promene su se dogodile samo zbog njihove parcijalizacije, ali područje i vlasnik su ostali isti. U jednom uzorku, katastarske promene su napravljene jer je deo parcele prebačen na privatno lice sudskom odlukom iz 2014. godine, a drugi uzorak je napravljen zbog prodaje i kupovine ove imovine od strane KAP-a privatnom operateru na 99 godine.
Prizren	Analizom uzoraka identifikovali smo da je od 17 analiziranih uzoraka, 15 imalo katastarske promene, pri čemu su neke pod podelom njihovih parcela prebačene u vlasništvo Vlade Kosova, dok su druge ostale u vlasništvu države ili raznih javnih institucija. Dva druga uzorka su promenjena odlukom Direkcije za urbanizam za regulatorni plan "Dardania 2", ali su i dalje ostala državna svojina.

Analizom uzoraka utvrđeno je da je većina parcela podvrgnuta katastarskim izmenama odlukama Vlade Kosova, neke od njih su prodane kroz proces privatizacije, neke zbog sudskih presuda iz perioda pre 2000. godine, a druge slučajevne odlukom skupština opština odgovarajućih opština za prenos javne imovine u opštinsku imovinu.

3.3 Nedostatak inventarizacije šuma u zemlji

Agencija za šumarstvo treba da izvrši inventarizaciju javnih šuma i da će prikupiti dovoljno podataka o šumama kako bi se omogućilo racionalno planiranje upravljanja. Nacionalna inventarizacija šuma i šumskih zemljišta vrši se svakih 10 godina i koristi se za strateško planiranje i izradu sektorskih politika.

Agencija za šumarstvo je sprovela dve nacionalne inventarizacije šuma, prva inventarizacija je sprovedena 2002. godine, a druga 2012. godine. Prema evropskim standardima, ovaj proces treba da se obavlja svakih deset godina. Sledeća inventarizacija u 2022. godini još nije sprovedena. Zbog toga Agencija za šumarstvo obavlja svoje aktivnosti bez inventarizacije šuma. Proces inventarizacije je veoma važan jer pruža jasan pregled šuma u zemlji, što pomaže Agenciji za šumarstvo da razvije desetogodišnje planove upravljanja na održivoj osnovi. Nedostatak inventarizacije sprečava MPŠRR-a da razvije politike koje zaista odražavaju situaciju na terenu i koje su u skladu sa trenutnim potrebama sektora.

Agencija za šumarstvo još uvek ne razvija samostalno proces inventarizacije. Prema Agenciji za šumarstvo, postoji nedostatak stručnog osoblja za sprovođenje ovog velikog projekta, uprkos činjenici da je osoblje Agencije učestvovalo u prethodnim inventarizacijama, kao što je 2012. godine. U međuvremenu, oni nisu preduzeli nikakvu aktivnost da postignu ovaj cilj.

Obe nacionalne inventarizacije šuma finansirala je Norveška vlada i sprovode se kroz međunarodni projekat Norvegian Forest Group (NFG). Prema Agenciji za šumarstvo, 2020. godine Norvegian Forest Group (NFG) izrazila je spremnost da nastavi saradnju na razvoju projekta inventarizacije, ali su zatražili da ministar ovoj organizaciji pošalje službeni zahtev. Prema Agenciji, takav zahtev nije upućen NFG-u.

Očekuje se da će projekat inventarizacije biti realizovan u toku ove godine. Ovaj projekat finansiraju Evropska unija i Švedska, a očekuje se da će ga sprovesti Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija-FAO.

Nedostatak nacionalne inventarizacije šuma ima velike negativne efekte na životnu sredinu, ekonomiju i društvo, ometajući izradu tačnih desetogodišnjih planova na osnovu kojih se postavljaju godišnji operativni planovi rada. Nedostatak takvih informacija utiče na neodrživo planiranje šuma, kao što su pošumljavanje i obnova šuma, kao i neodržive planove za korišćenje prirodnih resursa.

3.3.1 Nedostatak 10-godišnjih planova Upravljanja šumama

Plan upravljanja šumama je dugoročni planski dokument koji se izrađuje za deset (10) godina, za jedinicu upravljanja, prema jedinstvenoj metodologiji, na osnovu inventarizacije šumskih gomila i drugih površina uključenih u jedinicu upravljanja na licu mesta.³²

Šumske površine u zemlji sastoje se od 76 šumskih jedinica za koje se moraju izraditi 10-godišnji Planovi upravljanja. Od toga, 25 šumskih jedinica je isteklo svoje planove upravljanja, a čak tri od njih nikada nisu imale plan upravljanja, dok šest planova upravljanja ističe ove godine, dostižući ukupno 31 neaktivne planove upravljanja do kraja 2025. godine. Prema Agenciji za šumarstvo, neke od šumskih jedinica koje nemaju planove upravljanja su uglavnom niske ili degradirane šume i sa manjim prioritetom, gde su ekonomske aktivnosti, kao što su eksploatacija drveta ili rehabilitacija, ograničene.

Tri upravljačke jedinice u opštini Mitrovica nikada nisu imale planove upravljanja od 2000. godine. Prema Agenciji za šumarstvo, nedostatak ova tri plana upravljanja takođe je povezan sa faktorima političke situacije i nedostatkom potpunih podataka o stanju šuma. Prema podacima Agencije za šumarstvo, ne pokrivenost svih šumskih jedinica Planovima upravljanja nastaje zbog ograničenog budžeta, dok u odsustvu ovih planova Agencija za šumarstvo razvija aktivnosti u šumama na osnovu stručne procene prema prioritetima.

Nedostatak planova upravljanja predstavlja rizik da će veliki deo šuma u zemlji ostati bez adekvatnog tretmana, jer se razvoj aktivnosti ne zasniva na stvarnim potrebama upravljanja šumama u toj oblasti.

3.3.2 Neuspeh u postizanju ciljeva godišnjih planova

Agencija za šumarstvo u saradnji sa svojim jedinicama mora odobriti godišnji operativni plan upravljanja za svaku šumsku gomilu javnih šuma pod njenim upravljanjem, Operativni planovi upravljanja opisuju aktivnosti poboljšanja šuma i aktivnosti seče.³³

Agencija za šumarstvo ne sprovodi oko 44% godišnjih planova definisanih u godišnjem planu upravljanja. Godišnji planovi upravljanja se pripremaju na osnovu desetogodišnjih planova na osnovu kojih se identifikuju oblasti sa najvećim prioritetom.

Osim za 2023. godinu, gde je Agencija za šumarstvo uspela da postigne cilj za uzgoj i podmlađivanje šuma, generalno postoje veliki zastoji u drugim oblastima.

U tabeli ispod prikazali smo nivo ostvarenja ciljeva predviđanih u godišnjim planovima za svaku planiranu kategoriju. Step en realizacije je procenjen u oblastima kao što su: kultivacija šuma, tretman šuma, osnivanje novih šuma, čišćenje puteva i staza, Planiranje i korišćenje državnih šuma, planiranje i realizacija u privatnim šumama, iskorišćavanje šuma sa tenderima i eksploatacija za potrebe porodice.

Tabela 8. Nivo ostvarivanja ciljeva godišnjih planova za 2020-2024. godinu u ha.

³² Zakon br. 08/L-137 o šumama, član 26.

³³ Zakon br. 2003/3 o šumama Kosova, član 18.

Godina	Planirani ciljevi	Planirana vrednost (ha)	Realizovana vrednost (ha)	Realizacija (%)
2024.	Kultivacija i pošumljavanje	1410	325	23%
	Tretman šuma	5409	757	14%
	Uspostavljanje novih šuma	105	0	0%
	Čišćenje puteva i staza	5	0	0%
	Planiranje i korišćenje u državnim šumama (m ³)	60,814	18,599	31%
	Planiranje i sprovođenje u privatnim šumama (m ³)	168,130	110,760	66%
2023	Kultivacija i obnova šuma	1591	1624	102%
	Tretman šuma	5858	1034	18%
	Uspostavljanje novih šuma	372	95	26%
	Planiranje i korišćenje u državnim šumama (m ³)	79,860	21,967	26%
	Planiranje i sprovođenje u privatnim šumama (m ³)	192,000	107,222	56%
2022.	Kultivacija i pošumljavanje	1605	18	1%
	Tretman šuma	4682	312	7%
	Uspostavljanje novih šuma	304	122	40%
	Sprovođenje korišćenja u državnim šumama (m ³)	56,654	22,121	39%
	Planiranje i sprovođenje u privatnim šumama (m ³)	178,000	149,121	84%
2021.	Kultivacija i pošumljavanje	8479	172	2%
	Planiranje i korišćenje u državnim šumama (m ³)	67,972	27,221	40%
	Planiranje i sprovođenje u privatnim šumama (m ³)	192,290	164,202	85%
	Tretman šuma	563	307	55%
2020.	Kultivacija i pošumljavanje	7146	142	2%
	Planiranje i korišćenje u državnim šumama (m ³)	67,514	26,229	39%
	Tretman šuma Planiranje i sprovođenje u privatnim šumama (m ³)	458 200,180	381 158,198	83% 79%

Aktivnosti za pošumljavanje realiziraju se kroz tenderski postupak od strane Agencije za šumarstvo. Nizak nivo završenih aktivnosti pošumljavanja povezan je sa budžetskim ograničenjima, kao i sa niskim nivoom interesovanja ekonomskih operatera za učešće na tenderu. Čak i u aukcijskim procesima, došlo je do niskog interesovanja zainteresovanih za kupovinu drveta, zbog orijentacije građana prema drugim alternativama za grejanje, unapređenju izolacije zgrada i orijentaciji za snabdevanje sirovinama iz uvoza.

Iako se ova pošumljavanja realiziraju prema Agenciji za šumarstvo i procena izveštaja o nadgledanju ovih zasađenih prostora, može se videti da veliki deo novih pošumljavanja ne uspeva. Prema rečima inspektora, glavni faktori neuspeha pošumljavanja ovih prostora su nedostatak nadgledanja kompanije, koja mora da vrši održavanje tokom obaveznog perioda

od strane Agencije za šume, ali i šteta koju su prouzrokovale divlje životinje. Dok prema Agenciji za šumarstvo, to se dešava zbog klimatskih uslova, kao što su ekstremne vrućine.

Sa druge strane, Kosovski šumarski institut u okviru MPŠRR-a, pored analize i stručnog rada u šumama, poseduje i rasadnik u kojem gaji sadnice, kojima snabdeva ugovorena kompanija za šumarstvo.

Prema podacima Kosovskog šumskog instituta i posete ovom rasadniku, trenutno na sadnju čeka oko milion sadnica, starost im je od dve do 11 godina.

Slika 3. Kultivacija sadnica od strane Kosovskog šumarskog instituta.

Prema ekspertizi Kosovskog šumarskog instituta, procenat sadnica starijih od dve godine je na niskom nivou i oni su u opasnosti od propasti.

Neispunjavanje godišnjih ciljeva Agencije za šume ima ozbiljne posljedice po životnu sredinu, ekonomiju i kvalitet života u zemlji. Neuspeh u kultivisanju i podmlađivanju šuma slabi sposobnost šuma da se regenerišu, povećavajući rizik od degradacije zemljišta, erozije i gubitka biodiverziteta. Takođe, finansijski gubitak budžeta zemlje, zbog troškova kultivacije sadnica iz rasadnika. Dok ne uspostavljanje novih šuma predstavlja stagnaciju u širenju zelenih površina, koje su od vitalnog značaja za balansiranje emisije ugljenika i suočavanje sa klimatskim promenama.

Agencija za šumarstvo nije uspela da sprovede aktivnosti čišćenja puteva i staza, što ometa pristup šumskim zonama, a što negativno utiče na upravljanje, zaštitu i održivo korišćenje šumskih resursa. Ovi neuspesi pogoršavaju usluge koje šume pružaju društvu i ekonomiji, kao i slabe napore za održivi razvoj.

3.3.3 Nedostatak transparentnosti u procesu iznajmljivanja imovina pod zakupom

Proces iznajmljivanja zemljišta pod zakupom gde je država vlasnik / titular mora biti transparentan i otvoren kako bi se osigurala odgovornost, jednake mogućnosti za investitore, kao i dobro upravljanje i efikasno korišćenje zemljišta³⁴

Agencija za šumarstvo nije razvila transparentan proces zakupa šumskih prostora, procedure zakupa su sprovedene bez javnog poziva, dok su prihvaćeni zahtevi za zakup obrađeni pojedinačno odvojeno bez jedinstvenog procesa.

Agencija za šumarstvo kontinuirano sklapa ugovore o zakupu za korišćenje šumskih površina za delatnost kamenoloma i za korišćenje šumskih površina za druge delatnosti kao što su: ispaša, sadnja voćki, montaža turbina za električnu energiju, izgradnja privremenih objekata, poslovna i hotelska delatnost i dr. Za analizu procesa zakupa šuma odabrali smo 35 uzoraka.

Prema propisu, treba da se formira petočlana komisija za procenu zahteva za zakup. Međutim, procenu zahteva izvršila su samo tri člana, a ne pet, kako to propisuje pravilnik.

Nedostatak punog učešća članova u ovoj komisiji ugrožava transparentnost i legitimitet procesa. Ovo predstavlja kršenje smernica i stvara prostor za nezaslužno ili pristrasno donošenje odluka.

Agencija za šumarstvo nije imala određeni rok za obradu zahteva za zakup. Od odabranih uzoraka, 16 od njih je imalo duga kašnjenja u tretmanu, od šest do 38 meseci.

Slučajevi nerazumnih kašnjenja u rukovanju zahtevima za zakup iz odabranih uzoraka su prikazani u nastavku:

Tabela 9. Kašnjenja u tretmanu zahtevima za zakup

Zahtev	Saglasnost	Ugovor	Kašnjenje u mesecima
Januar 2021.	Novembar 2023.	Februar 2024.	38
Jun 2023.	Septembar 2023.	Septembar 2023.	6
Februar 2023.	Septembar 2023.	Februar 2024.	12
Septembar 2021.	Septembar 2023.	Jun 2024.	32
Oktobar 2022.	Oktobar 2023.	Oktobar 2023.	12
Septembar 2022.	Februar 2023.	Jun 2023.	8
Jun 2019.	Novembar 2019.	Januar 2021.	19
Septembar 2020.	Novembar 2021.	Februar 2022.	17
Februar 2020.	Novembar 2021.	Januar 2022.	26
Oktobar 2019.	Jun 2020.	Jun 2020.	7
Januar 2020.	Jun 2019.	Septembar 2020.	16
Novembar 2021.	Jul 2022.	Septembar 2022.	8
Decembar 2018.	januar 2019.	Septembar 2020.	22
Februar 2020.	jul 2020.	Septembar 2022.	31
Jun 2023.	Novembar 2023.	Februar 2024.	10

³⁴ Kriterijum koji određuju revizori na osnovu profesionalne presude

Novembar 2022.	Februar 2023.	Januar 2023.	6
----------------	---------------	--------------	---

Prema Agenciji za šumare, kašnjenje od saglasnosti za potpisivanje ugovora može se desiti u slučajevima kada stranke još nisu donele dozvolu od NKRM-a ili bilo koji dokument iz odgovarajuće opštine, kao što su građevinske dozvole.

Agencija nije bila efikasna u upravljanju procesom zakupa šumskih prostora, što odražava značajne nedostatke u svim fazama ovog procesa. Nedostatak jasnih proceduralnih standarda utiče na smanjenju kredibiliteta zainteresovanih strana princip jednakosti i dr. Ovaj pristup ne samo da stvara neizvesnost među zainteresovanim stranama, već i direktno utiče na njihov ekonomski aspekt, ometajući ih u planiranju i razvoju poslovnih aktivnosti.

Dok su stranke koje su tražile nastavak ugovora, na ovaj ili onaj način, nastavile da koriste šumske prostore, ali bez ugovora.

Iz procene uzoraka ugovora o zakupu u kamenolomima može se videti da su u dva ugovora stranke prilikom izražavanja zahteva za zakup iznele dokaze o opštinskim razvojnim planovima za parcele za koje su iskazale interesovanje, ali da aktivnost predstavljena u opštinskom planu razvoja nije bila u skladu sa prirodom ugovora, kao što su:

- U ugovoru br. KE-409/24, zakupac je dostavio plan razvoja opštine prema kojem je deo parcele za koju je podnesen zahtev poljoprivredni, dok je ostatak industrijski, dok je Agencija za šumarstvo dala ovaj prostor na korišćenje za rad kamenoloma.
- U ugovoru br. KE-262/23, zakupac je dostavio razvojni plan opštine prema kojem je ovo područje zaštićeno poljoprivrednom korišćenju, pašnjacima i planinskim turističkim aktivnostima, dok izvođač radova taj prostor koristi za rad kamenoloma.

Drugi slučajevi kršenja tokom zaključivanja ugovora su takođe zakup šumskih prostora za imovinu koja nije pod njenim upravljanjem. U dva ugovora o zakupu nakon što su operateri započeli svoju aktivnost, Agencija za šumarstvo je raskinula ugovore na osnovu toga što postoje imovinski sporovi, a u jednom od slučajeva je čak zaključila ugovor o obavljanju aktivnosti u zaštićenom vodnom području koji nije dozvoljen prema MŽSPPI.

Agencija za šumarstvo je takođe izradila ugovore sa različitim uslovima za različite zakupce za iste aktivnosti. Ne izrada istog ugovora za različite izvođače pokazuje neprofesionalnost i stvara mogućnosti za nejednak tretman uslova ugovora za različite stanare, što takođe može imati posledice tokom sprovođenja ugovora.

Šumarska agencija nije bila efikasna u pravovremenom razmatranju prijava postojećih zakupaca za nastavak korišćenja šumskih površina sa novim ugovorima. Kao rezultat toga, i nakon isteka postojećih ugovora, zakupci su nastavili da koriste površine nekoliko godina, sve dok njihove prijave nisu razmotrene i sklopljeni novi ugovori sa retroaktivnim dejstvom. U tim slučajevima, plaćanje za korišćenje izvršeno je za period od datuma isteka prethodnog ugovora, čime je naknadno pokriveno korišćenje površina tokom celog vremena između dva ugovora.

U sledećoj tabeli ćemo predstaviti takve slučajeve.

Tabela 10. Stupanje na snagu ugovora na retroaktivan način

Ugovor br.	Stupanje na snagu ugovora na retroaktivan način	Ugovor br.	Stupanje na snagu ugovora na retroaktivan način
Ugovor 1	10 meseci	Ugovor 9	1 godina i 1 mesec
Ugovor 2	11 meseci	Ugovor 10	10 meseci
Ugovor 3	1 mesec	Ugovor 11	3 meseca
Ugovor 4	2 godine i 7 meseci	Ugovor 12	2 meseca
Ugovor 5	3 meseca	Ugovor 13	1 godina i 10 meseci
Ugovor 6	7 meseci	Ugovor 14	2 meseca
Ugovor 7	2 godine i 2 meseca	Ugovor 15	10 dana
Ugovor 8	7 meseci	Ugovor 16	1 godina i 9 meseci

Kao što se može videti u gornjoj tabeli, retroaktivno stupanje na snagu došlo je u 16 od 35 odabranih uzoraka, gde je odstupanje između dana potpisivanja i datuma stupanja na snagu na retroaktivan način otišlo do 2 godine i 7 meseci.

Prema Agenciji za šumarstvo, stupanje na snagu retroaktivno ima za cilj prikupljanje plaćanja tokom vremena kada su prostori korišćeni bez ugovora. Međutim, ovo pokazuje nepotreban nivo odgovornosti u radu sa blagovremenim potraživanjima, iako su zakupci aplicirali na vreme za nastavak ugovora pre nego što je istekao.

Ova praksa takođe stvara retroaktivni period koji nije zakonski dokumentovan, gde nije bilo važećeg ugovora na snazi, ali verovatno u ugovornom odnosu.

Zakup javne imovine je obustavljen nakon stupanja na snagu Zakona o javnoj imovini. Prema ovom zakonu, Jedinica za upravljanje javnom imovinom ima nadležnost da daje saglasnost za zakup. Kašnjenje u funkcionalizaciji Jedinice za upravljanje javnom imovinom izazvalo je ne postupanje sa novim zahtevima za zakup i ne nastavak isteklih ugovora o zakupu. Kao rezultat toga, operateri nastavljaju da koriste prostore bez važećih ugovora. Tokom revizije naišli smo i na 44 ugovora potpisanih nakon stupanja na snagu Zakona o javnoj imovini, prema kojima Agencija za šumarstvo nije imala ovlašćenja za potpisivanje ugovora.

3.3.4 Nedostatak praćenja nad ugovorima o zakupu

*Agencija za šumarstvo treba da nadgleda ugovore o zakupu na godišnjem nivou preko nadzorne komisije u koordinaciji sa regionalnim upravnim direkcijama, dok MPŠRR treba da redovno prati ugovore o zakupu šuma ili šumskih zemljišta svaka tri meseca od strane Komisije.*³⁵

Regionalne direkcije Agencije za šumarstvo, nisu redovno pratile ugovore o zakupu za vreme svog delovanja, ali nisu nadgledale raskid ugovora i vraćanje zakupljenog prostora u prethodno stanje. Agencija za šumarstvo ne vrši redovnu kontrolu nad regionalnim direkcijama koje imaju obavezu da kontinuirano prate ugovore o zakupu.

³⁵ Administrativnog uputstva (MPŠRR) br. 01/2020 o dopuni AU 01/2006 o promeni privremene destinacije šumskog zemljišta.

Iz procene izveštaja o nadzoru za 2020-2024. godine ugovora o zakupu regionalnih direkcija može se videti da postoje mnogi nedostaci i da se oni ne prate na redovnom godišnjem nivou.

- Koordinaciona direkcija Gnjilana nije dostavila izveštaje o praćenju za 2020., 2022., 2023. godine.
- Koordinaciona direkcija Mitrovice nije dostavila izveštaje o praćenju za 2021., 2022. godinu ugovora koji su tada bili na snazi.
- Koordinaciona direkcija Peć nije dostavila izveštaje o praćenju za 2022., 2023. i 2024. godinu.
- Koordinaciona direkcija Prizren-a je podnela izveštaje samo za 2023. godinu, dok za ostale godine nije dostavila izveštaje o praćenju.
- Koordinaciona direkcija Uroševac dostavila je sažetak ugovora o zakupu svog područja, sa opisom njihovog proširenja i slikama parcela, ali bez ikakvog izveštaja o praćenju usklađenosti sa uslovima ugovora za svaku od njih.

U odabranim uzorcima uočili smo slučaj kada je komisija za praćenje intervenisala u raskidu ugovora nakon što je utvrđeno da stranka nije poštovala uslove ugovora o korišćenju šumskog prostora u svrhu za koju ga je uzela za ispašu, već je izgradila objekat sa zidovima i betonskim blokovima.

Ali ne u svakom slučaju, Agencija za šumarstvo je vršila redovno praćenje i samim tim identifikaciju eventualnih kršenja. Nakon analize izveštaja inspekcije, naišli smo na nekoliko slučajeva u kojima je tek nakon intervencije preko inspektorata, Agencija za šumarstvo raskinula ugovor sa stranom koja je ugovor koristila van svojih uslova.

Izveštaji Inspektorata za šume ukazuju na neadekvatan nivo praćenja ugovora od strane regionalnih koordinacionih direkcija, kao što je u sledećem slučaju prijavio inspektorat.

Slika 4. Snažna konstrukcija u ugovoru o zakupu (slika inspektorata)

Inspektori regiona Prištine utvrdili su da je u šumskom prostoru koji je dat za privremeno korišćenje za izgradnju ugostiteljskog objekta izgrađen objekat sa jakim materijalima, koji premašuje uslove ugovora. Ugovor o korišćenju ovog prostora bio je na snazi od 2017. do 2022. godine, dok Agencija za šumarstvo nije dostavila izveštaj o praćenju njegovog završetka. Ali korišćenje prostora nastavila se čak i tokom 2023. godine, kada su identifikovani prekršaji od strane

inspektora i podnošenje tužbe od strane Agencije za šume.

Ne praćenje korišćenja šumskih prostora u skladu sa uslovima ugovora i jake konstrukcije u šumskim područjima uzrokuju štetu šumama, promenu destinacije i oštećenje kvaliteta zemljišta.

3.3.5 Nedostatak rekultivacije područja nakon korišćenja

Pored zahteva za izdavanje građevinske dozvole za privremenu upotrebu poljoprivredno-šumskog zemljišta za druge namene, kao i za privremenu izgradnju koja ima za posledicu okolnu štetu na poljoprivrednom zemljištu, korisnik je dužan dostaviti projekat za rekultivaciju koja se vrši u skladu sa tehničkom dokumentacijom za izgradnju.³⁶

Prema ugovoru o zakupu, ekonomski subjekti imaju obavezu da prostor koji iznajmljuju, nakon završetka svoje aktivnosti, vrate u prvobitno stanje. Što se tiče kamenoloma, oni su dužni da ponovo obrađuju iskorišćeni deo, što znači izravnavanje terena, pokrivanje slojevima plodnog tla, sadnju vegetacije (uglavnom trave, drveća ili žbunja), a u nekim slučajevima i pretvaranje područja u druge svrhe kao što su poljoprivreda, ispaša itd. Zakupci moraju da završe proces rekultivacije najmanje tri meseca pre isteka dozvole na osnovu "Plana rekultivacije" koji je sastavio Institut za šume Kosova i koji podnose u trenutku apliciranja.

Proces rekultivacije procenjuje međuinstitucionalna komisija između Nezavisne komisije za rudnike i minerale (NKRM), KAP-a i MŽSPPI-a. Komisija se sastoji od pet članova, od kojih su dva iz NKRM-a, dva iz KAP-a i jedan iz MŽSPPI-a.

Iz analize svih slučajeva zahteva za rekultivaciju u periodu od 2015. do 2024. godine, utvrđeno je da od 19 takvih zahteva, tri slučaja nisu odobrena za rekultivaciju od strane Međuministarske komisije, jer stanari nisu izvršili rekultivaciju prema planu. Ovi slučajevi su prosleđeni sa tužbama sudu. Tri operatera su podneli zahtev za nastavak ugovora o zakupu, dok je 13 drugih operatera ponovo kultivisalo područja u skladu sa planom.

Razlog za ne-rekultivaciju područja je neodgovornost stanara koji pokušavaju da izbegnu svoju odgovornost i kašnjenja u tretmanu ovih procesa na sudovima, itd.

U nastavku smo predstavili dva slučaja kroz slike iz šumskih područja pre korišćenja šumskog prostora, tokom korišćenja i nakon završetka aktivnosti.

Prvi slučaj: Slika 5. Šumski prostor pre korišćenja

Slika 6. Šumski prostor tokom korišćenja

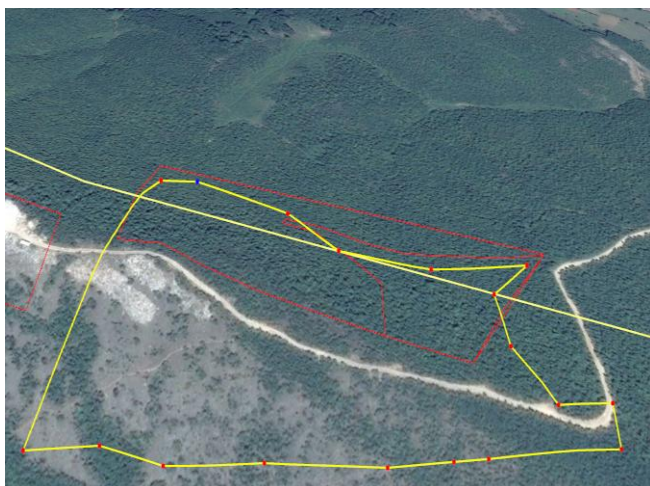
³⁶ Zakon 02/L-26 o poljoprivrednom zemljištu, član 17.

Drugi slučaj: Slika 7. Šumski prostor nakon korišćenja (ne rekultivacije)

Dok smo u nastavku predstavili slike drugog šumskog prostora koji je isti operater koristio i nakon završetka aktivnosti nije izvršio rekultivaciju.

Slika 8. Šumski prostor pre korišćenja

Slika 9. Šumski prostor nakon korišćenja

Njihova ne-rekultivacija prema planu predstavlja opasnost za živa bića tog područja, ali takođe ima posledicu u gubitku drvne mase tog područja.

4 Zaključci

Upravljanje šumskim prostorima u zemlji suočava se sa brojnim izazovima, povezanim sa zakonskim i regulatornim izmenama, koordinacijom i reorganizacijom tela odgovornih i procesom u nastavku registracije/skeniranja stanja na terenu. Ovi događaji su istakli slabosti tokom upravljanja ovom oblašću i pokazuju da još uvek ima mnogo toga da se uradi kako bi se obezbedila zaštita i održivi razvoj šuma u zemlji.

Upravljanje i davanje pod zakup šumskih prostora od Agencije za šume i odgovarajućih institucija okarakterizovani su nedostatkom transparentnosti, koordinacije i institucionalne odgovornosti. Nedostatak jedne liste i jednog jedinstvenog registra šumskih imovina kojima upravlja Agencija za šume utiče na neovlašćeno korišćenje i slučajeve kontinuirane uzurpacije šumskih prostora.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja nije uspeo da stvori kompletan funkcionalni regulatorni okvir za održivo upravljanje šumama. Nedostatak administrativnih uputstva za sprovođenje novog Zakona o šumama učinio je da Agencija za šume funkcioniše bez Administrativnih uputstva, ostavljajući nepokrivene važne oblasti kao: inventarizacija šuma, rekultivacija i zaštita od požara.

Agencija za šume nema potpune informacije o imovinama pod njenim upravljanjem. Oko 500 katastarskih imovina figurišu sa neverifikovanim i neobjedinjenim oznakama, što otežava efektivno planiranje i nadgledanje šumske teritorije. Nedostatak nacionalne inventarizacije šuma na Kosovu još od 2022. godine onemogućio je izradu politika baziranih na stvarnim podacima i održivog strateškog planiranja.

Inspektorat Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja nije uspeo realizovati svoj godišnji plan o inspekcijama u funkciji zaštite šuma. Unutrašnja organizacija, i nemogućnost praćenja prioriteta prema riziku ometali su efektivnu realizaciju dužnosti inspekcije.

MPŠRR nije uspeo vršiti nadgledanje i praćenje Agencije za šume, kao i da obezbedi odgovarajuće funkcionisanje Šumarskog inspektorata i nadgleda njegov rad, rezultirajući oštećenjem šumskih prostora.

Ne postoji standardizovan i transparentan proces davanja pod zakup šumskih prostora od Agencije za šume. Proces davanja pod zakup praćen je kršenjem procedura kao: nepotpune komisije za procenu zahteva, nedostatak praćenja. Štaviše, nedostatak međuinstitucionalne koordinacije za tretman šumskih bolesti i oštećenja uzrokovanih od insekata rezultirao je značajnim gubitkom drvne mase, posebno u zaštićenim područjima nacionalnih parkova, gde su intervencije ograničene trenutnim zakonodavstvom.

5 Preporuke

U cilju poboljšanja upravljanja šumama i obezbeđivanja sprovođenja održivih politika, preporučuje se da Vlada Kosova, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, Agencija za šume Kosova i Kosovska agencija za zaštitu životne sredine preduzmu mere koje su pod njihovu odgovornost za očuvanje i zaštitu šuma u zemlji, preporučujemo:

1. Vlada Kosova da funkcionalizuje Jedinicu za upravljanje javnom imovinom kako bi adresirala regulatorna i funkcionalna pitanja za javnu imovinu nakon stupanja na snagu Zakona o javnoj imovini.
2. MPŠRR i Agencija za šume da obezbede efikasan proces izrade i usvajanja odgovarajućih uputstva za što efektivnije upravljanje šumskim prostorima u zemlji.
3. MPŠRR da realizuje nacionalnu inventarizaciju šuma angažirajući i svoje stručne kapacitete, i obezbedivši izradu desetogodišnjih planova upravljanja za sve šumske jedinice.
4. MPŠRR da stvori adekvatnu saradnju između Departmana za šumarstvo i Inspektorata za šume, kako bi obezbedilo razmenu potrebnih informacija i da se koordiniraju u cilju razvoja odgovarajućih politika o šumama.
5. MPŠRR da obezbedi jasnu pravnu i regulatornu osnovu za funkcionisanje Inspektorata za šume i da obezbedi efektivno nadgledanje nad njim, da garantuje sprovođenje zakonskih odgovornosti i redovno izveštavanje o sprovođenju zakona i efikasnosti inspekcijских radnji.
6. Agencija za šume da stvori jedinstveni registar svih šumskih imovina pod njenim upravljanjem. Ovaj registar mora biti sveobuhvatan i ažuran omogućavajući lokaciju imovine i identifikaciju mogućih uzurpacija.
7. Agencija za šume da obezbedi efikasno praćenje regionalnih koordinacionih direkcija.
8. Agencija za šume da obezbedi postizanje ciljeva i preduzme sve mere kako bi proces pošumljavanja šumskih prostora bio efektivan da bi sadnice koje se nalaze u Sadnici bile posađene u odgovarajuće vreme.
9. Agencija za šume treba da ojača sistem upravljanja zaštitom šuma poveća i koristi/upotrebljava svoje tehnološke kapacitete u terenima koje predstavljaju veći rizik od oštećenja i ilegalnih seča.
10. MŽSPPI i KAZŽS treba da stvore funkcionalni mehanizam za efektivno upravljanje nacionalnim parkovima, poboljšavajući regulatorni okvir za sanitarne intervencije, povećavajući nadgledanje na terenu i sprovođenje mera protiv ilegalnih seča i izgradnji, u cilju održivog očuvanja šume i biodiverziteta.
11. MŽSPPI odnosno Kosovska agencija za zaštitu životne sredine i Agencija za šume da povećaju nivo saradnje za poboljšanje upravljanja šumama i njihove zaštite od bolesti i štetočina. Ove dve institucije treba da analiziraju međunarodne dobre prakse i preduzmu brze i koordinirane mere za eliminisanje i sprečavanje širenja šumskih bolesti.

Prilog 1. Motiv revizije, kriterijumi, pitanja, delokrug revizije i metodologija

Motiv revizije

Iako šumski prostori u zemlji predstavljaju značajnu prirodnu imovinu, institucije zemlje u kontinuitetu su se susretali sa izazovima u njihovom očuvanju i održivom upravljanju. Problemi upravljanja i zaštite šumama na Kosovu su brojni i usko povezani sa različitim izazovima koji utiču na zdravlje i održivost ovih prirodnih resursa. Glavni problemi se vežu za ilegalno krčenje šuma i degradaciju šuma, uzrokovanih ilegalnom sečom i neodrživom eksploatacijom šumskih resursa.

Prema izveštaju o napretku Kosova za 2024. godinu, ilegalna seča ostaju zabrinjavajuća pitanja. To je primećeno i analizom izveštaja Agencije za šume, gde su identifikovani problemi u nadgledanju seče drva i promene odredišta šumskih zemljišta za građevinske svrhe. Nezakonite aktivnosti za izgradnju objekata u ovim šumskim područjima doprinele su ilegalnom seču šuma i oštećenjem šumskih ekosistema.

Korišćenje šuma od lokalne zajednice za ogrevno drvo i kao sirovina za razvoj drvne industrije, ili drugih ekonomskih aktivnosti imalo je veliki uticaj na ukupno stanje šuma u zemlji. Nedostatak sveobuhvatnog programa za angažovanje lokalne zajednice u održivo upravljanje šumama stvorio je vakuum u očuvanju ovih prostora. Iz analize podataka tokom predstudijske faze, postoje indikacije da je došlo do otuđenja i razmene javnih šumskih imovina, ovaj fenomen je uključivao prenos javnih šumskih imovina na opštine, itd.³⁷

Takođe, prema Agenciji za šume, kompanije koje koriste šumska područja za vađenje minerala iz kamenoloma ne uspevaju da ponovo obrade ta područja, izazivajući opšti rizik.

Pored prirodnih i biotičkih faktora kao šumski požari, bolesti i insekti, utiču na zdravlje šuma, izazivajući gubitak drvne mase i smanjenje produktivnosti šuma. Za izbegavanje velikog broja problema sa kojima se suočavaju institucije odgovorne za upravljanje šumama, izazov ostaje nedostatak kvalifikovanog stručnog osoblja, neodgovarajuće politike za upravljanje šumskim čuvarima od strane AŠK-a i nepravilno upravljanje ugovorima o zakupu i procesom ponovnog obrađivanja šumskih prostora.

Nedostatak koordinacije između institucija odgovornih kao: Agencija za šume i Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja kao institucije odgovorne za upravljanje šumama u nacionalnim parkovima "Šar" i "Prokletije" i neusklađivanje zakonodavstva o upravljanju tim šumama prouzrokovali su štetu i degradaciju šuma u tim područjima. Samo tokom 2022. godine, za prouzrokovane štete prirodnim resursima, Direkcije nacionalnih parkova "Šar" i "Prokletije" podnele su 66 krivičnih prijava u osnovnim tužilaštvima, koje su prema procenama KAZŽS-a oštetile prirodne resurse sa oko 80,594 evra.³⁸ Iz izveštaja o inventarizaciji za 2012. godinu, šume u ova dva nacionalna parka uključuju gotovo sve visoke šume na našoj teritoriji. Dok prema procenama Agencije za šume, štete od ilegalne seče šuma

³⁷ Presuda, 514/19.

³⁸ Godišnji izveštaj o stanju životne sredine za 2022. godinu (KAZŽS).

u javnim šumama dostižu preko 5.3 miliona evra za četiri godine, i tokom poslednjih pet godina spaljeno je preko 10,000 hektara, glavni uzrok za to je čovek, bilo od nepažnje, neznanja ili piromanije, kao i visokih temperatura.

Iz onoga što smo gore spomenuli vidi se da što se tiče zaštite, razvoja i obnove šumskih prostora glavni problemi su: ilegalna eksploatacija, nerekvitacija šumskih prostora od zakupoprimalaca, otuđenje državnih šumskih prostora, nedostatak kvalifikovanog osoblja i nedostatak dobrog upravljanja tehničkim osobljem.

Pitanja revizije

Da bismo odgovorili na cilj revizije, postavili smo pitanja revizije kao u nastavku:

1. Koliko su odgovorne institucije uspele da zaštite šumske prostore?
 - 1.1 *Koliko uspeva MPŠRR da se obezbedi u sprovođenju svojih politika u oblast šuma od odgovornih institucija?*
 - 1.2 *Koliko su AŠK i KAZŽS uspele da obezbede zaštitu šuma od ilegalnih aktivnosti?*
 - 1.3 *Koliko je AŠK uspela da očuva državne imovine od uzurpacije i otuđenja?*
2. Kako se upravlja aktivnostima i procesima za korišćenje drvnih materijala i šumskih prostora?
 - 2.1 *Koliko je AŠK uspela da izvrši realizaciju planova za razvoj i obnovu šuma?*
 - 2.2 *Da li je proces zakupa državne imovine kojom upravlja Agencija transparentan?*
 - 2.3 *Koliko je postignuto da se ponovo obrade površine nakon završetka projekata?*

Kriterijumi revizije

Kriterijumi revizije o načinu zaštite razvoja i obnove šumskih prostora, bazirani su na Zakonu o šumama i drugim zakonima o zaštiti nacionalnih parkova. Takođe, korišćeni su i strateški planovi odgovornih institucija.

Sprovođenje politika o šumama u zemlji mora se obezbediti od departmana za šume koji, između ostalog, ima nadležnosti: predlaže, izrađuje i obezbeđuje sprovođenje dokumenata politika/strategija u oblasti šumarstva, vrši opštu inventarizaciju šuma, divljih životinja i organizaciju, preradu, vođenje šumskih statistika, prati implementaciju zakona, podzakonskih akata i planova upravljanja šumarstva koji se odnose na šumarstvo i nadgledanje seča, pošumljavanje degradiranih šuma i golih šumskih zemljišta, erozija, itd.³⁹

³⁹ Uredba (VRK) br. 37/2013. o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (član 18.).

MPŠRR preko Inspektorata za šume obezbeđuje se na: nadgledanje nad svim aktivnostima upravljanja koje se obavljaju u šumama, radnim objektima, sredstva i svim mestima gde se vrši deponovanje, obrada i promet šumskih proizvoda, nadgledanje realizacije planova upravljanja, kontroliše dokumentaciju o uništavanju i poreklu šumskih proizvoda. U slučajevima kada se dokaže da su prekršeni zakoni ili druga pravila, inspektor za šume preduzima ove mere: zabranjuje seču drveća, vrši privremenu konfiskaciju posećenih drveća na protivzakonit način, sredstva kojima su takve radnje izvršene.⁴⁰

Nijedna osoba ne može da seče drva u javnim šumama, osim ako osoba ima važeću licencu, a drveća, prema zakonu na snazi da budu obeležena pre seče. Licenca za seču drveća u javnoj šumi važeća je samo ako je seča u saglasnosti sa važećim operativnim planom upravljanja koji pokriva tu šumu.⁴¹

Sektori za stručne i administrativne usluge u KAZŽS treba da se brinu o prirodnim resursima Nacionalnih parkova i da zaustave ilegalne radnje, seču šuma, lov, ribolov, izgradnju objekata, uzurpaciju imovine i identifikuju osobe koje čine ilegalne radnje.⁴²

Ministarstvo usvaja novi plan za svaki region javnih šuma najmanje jednom u 10 godina. Sve budžetske organizacije su obavezne da preduzmu potrebne mere za dokumentovanje, očuvanje, evidentiranje, otuđenje i izveštavanje o nefinansijskoj imovini u cilju efektivnijeg, upravljanja, efikasnijeg i ekonomičnijeg, kako bi se nefinansijska imovina zaštitila od oštećenja i zloupotrebe.⁴³

Agencija treba najmanje jednom godišnje kontrolisati nefinansijsku imovinu kako bi utvrdila i procenila činjenično stanje nefinansijske imovine. Glavni administrativni službenik, kada postoje sumnje na prevaru, zloupotrebu, krađu ili gubitak nefinansijske imovine, mora donositi odluke o delimičnom ili potpunom inventarizacijom kad god se utvrdi takvo stanje.⁴⁴ Agencija za šume treba da izvrši inventarizacije javnih šuma i da će prikupiti dovoljno podataka o šumama kako bi se omogućilo racionalno planiranje upravljanja.

Agencija za šume u saradnji sa svojim jedinicama mora usvojiti godišnji operativni plan upravljanja za svaku šumsku gomilu javnih šuma pod njenim upravljanjem, Operativni planovi upravljanja opisuju aktivnosti poboljšanja šuma i aktivnosti seče. Agencija za šume treba da se konsultuje sa zainteresovanim opštinskim organima za usvajanje takvih planova. Agencija za šume će takve planove staviti na raspolaganje za ponovno razmatranje od javnosti, osim o odredbi u planu, čije bi izdavanje moglo otežati sprovođenje zakona ili ugroziti šumske resurse.⁴⁵

Sektori za stručne i administrativne usluge u KAZŽS moraju izraditi planove o upravljanju i razvoju projekata za zaštitu, razvoj i racionalno korišćenje prirodnih resursa Nacionalnog parka "Šar" i "Prokletije", takođe treba da planiraju i sprovode mere za zaštitu i razvoj šuma.⁴⁶

⁴⁰ Zakon br.08/L-137 o šumama.

⁴¹ Zakon br. 2003/3 o šumama Kosova, član 20.

⁴² Uredba (VRK) br. 05/2017 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Ministarstva zaštite životne sredine i prostornog planiranja (član 57. i 60.).

⁴³ Uredba MF - br. 02/2013 - o upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama, član 2.

⁴⁴ Uredba MF - br. 02/2013 - o upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama, član 18.

⁴⁵ Zakon br. 2003/3 o šumama Kosova, član 18.

⁴⁶ Uredba (VRK) br. 05/2017 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Ministarstva zaštite životne sredine i prostornog planiranja (član 57. i 60.).

Proces dodele poljoprivrednih zemljišta gde je država vlasnik/titular mora biti transparentan i otvoren kako bi se obezbedila odgovornost, jednake mogućnosti za investitore, takođe i dobro upravljanje i efikasno korišćenje zemljišta.⁴⁷

Dodela šumskih zemljišta za korišćenje vrši se na osnovu jasnih, objektivnih kriterijuma, u skladu sa javnim interesom i na osnovu stručne procene Agencije, isključujući princip "prvi u vremenu, prvi u pravdi".⁴⁸

Pored zahteva za davanje građevinske dozvole za privremeno korišćenje poljoprivrednog/šumskog zemljišta za druge namene, kao i za privremenu izgradnju koja dolazi do oštećenja okolnog poljoprivrednog zemljišta, korisnik je obavezan predstaviti projekat za rekultivaciju koja se vrši u skladu sa tehničkom dokumentacijom za izgradnju.⁴⁹

Ukoliko se tokom eksploatacije industrijskih materijala i drugih mineralnih sirovina iz poljoprivrednog zemljišta naruši vodni režim, ili dođe do poplava i akumulacije vode, korisnik je obavezan da pre obavljanja biološke ponovne obrade izvrši hidrotehničke radove kojima će postaviti prethodni vodni režim na zemljištu. Ukoliko korisnik nakon završetka eksploatacije industrijskih materijala i drugih mineralnih sirovina ne obavi ponovnu obradu poljoprivrednog zemljišta, nadležni organ za poljoprivredu angažovaće drugu organizaciju koja će obaviti ponovnu obradu zemljišta o trošku korisnika poljoprivrednog zemljišta za nepoljoprivredne svrhe.⁵⁰

Delokrug revizije

Delokrug ove revizije je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, odnosno Departman za šumarstvo, koji vrši izradu politika u oblasti šumarstva, dok će se kroz Centralnog departmana Inspektorata za šumarstvo i lovstvo, MPŠRR obezbediti za sprovođenje zakona o šumama.

Revizija je fokusirana sa posebnim naglaskom na aktivnost Agencije za šume Kosova, koja deluje u okviru MPŠRR-a.

Delokrug ove revizije je i KAZŽS-a, odnosno Direkcija Nacionalnog parka "Prokletije" i Direkcija nacionalnog parka "Šar".

Dok u Katastarskoj agenciji Kosova obezbeđujemo katastarske podatke državnih šumskih imovina sa svim nazivima pod kojima su one registrovane. Takođe kroz uzorkovanje ćemo se fokusirati na naš delokrug.

Za analiziranje procesa zakupa šumskih prostora, nivoa postizanja planova upravljanja, period revizije je uključio godine 2020-2024., dok za analiziranje katastarskih izmena koristimo podaci iz 2014. godine.

⁴⁷ Kriterijum utvoren od revizore na osnovu stručne procene.

⁴⁸ Zakon br. 08/L-137 o šumama, član 14.

⁴⁹ Zakon 02/L-26 o poljoprivrednom zemljištu, član 17.

⁵⁰ Zakon 02/L-26 o poljoprivrednom zemljištu, član 18.

Metodologija revizije

Da bi odgovorio na pitanja revizije, revizorski tim obavlja nekoliko aktivnosti u odgovornim institucijama koristeći niz revizijskih tehnika:

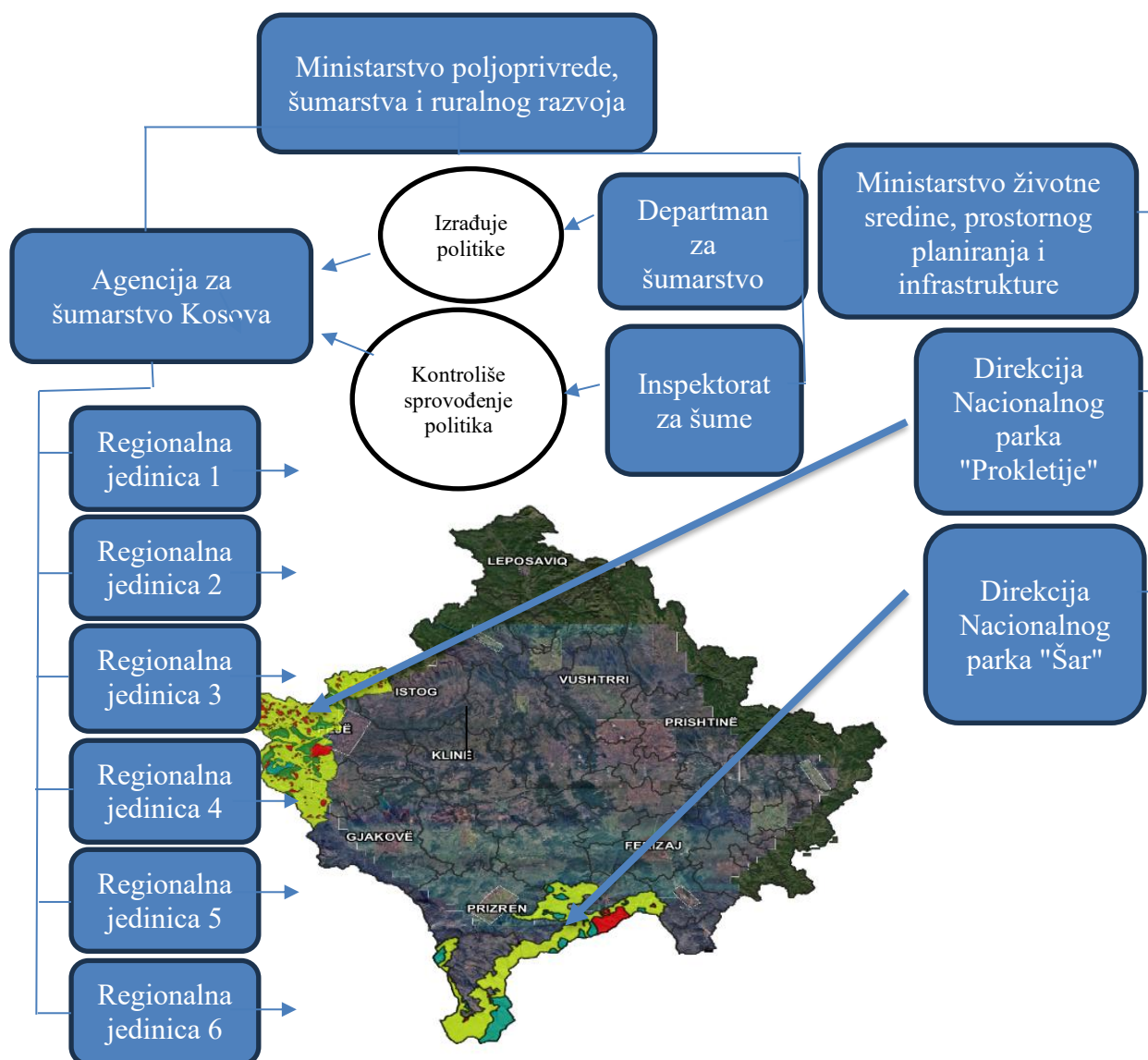
- Analiza zakonskog i regulatornog okvira MPŠRR-a za šume;
- Analiza zakonskog i regulatornog okvira za šume Agencije za šume Kosova i Kosovske agencije za zaštitu životne sredine.
- Intervjuisanje odgovornih lica i rukovodećih struktura odgovornih institucija;
- Izveštaji Agencije za šume Kosova o imovinama kojima upravlja;
- Planovi o upravljanju šumama za 2020-2024. godinu;
- Analiza i upoređivanje imovinskih sertifikata kojima upravlja Agencija za šume Kosova i Katastarska agencija Kosova od 2014. godine do (10.12.2024.);
- Analiza istorije trenutnih imovina Agencije za šume Kosova i onih otuđenih;
- Intervju sa katastarskim službenicima u Katastarskoj agenciji Kosova;
- Analiza godišnjih planova rada i njihove realizacije od AŠK-a i KAZŽS-a;
- Javni pozivi za aukcije ili tendere za eksploataciju šumskih proizvoda od Agencije za šume Kosova;
- Zapisnici komisija u vezi sa imovinom datom pod zakupom;
- Spiskovi imovina koje su bile u planu ponovne obrade za period 2015-2024.

Opis sistema i relevantni akteri

Državne šume na Kosovu su pod administriranjem i upravljanjem aktivnostima putem među-institucionalne veze.

Povezanost dužnosti i odgovornosti između institucija za upravljanje državnim šumama prikazaćemo u nastavku:

Grafikon: 3 Proces upravljanja šumama u zemlji od MPŠRR i MŽSPPI.

Departman za šumarstvo u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, u okviru dužnosti i odgovornosti između ostalog, vrši:

- Predlaganje, izradu, izdavanje razvojnih politika i strategija za sektor šumarstva;
- Sprovođenje zakonodavstva i strategija na snazi, a koje se odnose na sektor šumarstva;
- Predlaganje, izradu i izdaje različite projekte za razvoj sektora šumarstva;
- Odobravanje i donosi odluke o dokumentima, izveštajima, planovima i razvojnim projektima iz sektora šumarstva izrađenih od različite vladine i nevladine organizacije;
- Opštu inventarizaciju šuma, inventarizaciju divljih životinja, inventarizaciju šumskih štetočina, itd.
- Razmatranje, podržava različite zahteve za licenciranje i izdaje licence za razvoj različitih aktivnosti u oblasti šumarstva;
- Nadgledanje nad sprovođenjem zakona, zakonskih akata, strategija i različitih projekata koje se povezuju sa oblašću šumarstva;
- Nadgledanje nad sprovođenjem planova upravljanja, godišnjih planova za šume, lova, eko-turizma, tretmana šuma sa različitim šumsko-kulturnim merama⁵¹ u seči, vučenju.
- Predlaganje mera za zaštitu šuma, šumskih zemljišta, životinja i ptica, biodiverziteta, pejzaža itd.;

Centralni departman Inspektorata za šumarstvo i lov vrši svoju funkciju u cilju nadgledanja nad sprovođenjem zakona.

Agencija za šume Kosova (AŠK), kao izvršna agencija, obavlja svoje funkcije bazirajući se na politike i planove izrađene od departmana za šumarstvo u okviru MPŠRR-a.

Agencija za šume vršenje svoje delatnosti obavlja sprovodeći strateške planove o razvoju i zaštiti šuma, zatim razvoj svih šumskih prostora vrši putem intervencije kroz sanitarne aktivnosti seče, čišćenja ili proređivanja kroz angažovanje specijalizovanih kompanija za te usluge putem javnih nabavki, dok planovi za održivi razvoj privatnih i državnih šuma, shodno tome, planiranih seča vrši putem procesa aukcija. Svoju delatnost vrši kroz šest regionalnih jedinica, koje izvršavaju planove usvojene od Agencije i bliže prate šumske prostore određenih regiona.

KAZŽS, u okviru koje deluju Direkcija za Nacionalni park "Prokletije" i Direkcija za Nacionalni park "Šar" upravljaju šumama u nacionalnim parkovima, opis njihovih funkcija je prikazan u nastavku:

Direkcija za administriranje Nacionalnog parka "Šar" i Direkcija za administriranje Nacionalnog parka "Prokletije":

⁵¹ Zakon o šumama br.08/L-137, član 3. Uzgoj šuma obuhvata: tretiranje, pošumljavanje, obnovu i konverziju šuma.

- Obavlja aktivnosti planiranja, očuvanja i održivog upravljanja šumskim resursima;
- Obavlja aktivnosti kontrole i sprečavanja ilegalnih radnji u parku;
- Pokretanje prijave za ilegalne radnje na teritoriji Nacionalnog parka;

Šume u nacionalnim parkovima su upravljane od KAZŽS-a do 2023. godine, stupanjem na snagu novog zakona o šumama Nacionalni parkovi se upravljaju od dve institucije, Agencija za šume Kosova i KAZŽS.⁵²

⁵² Zakon br. 08/L-137 o šumama, član 4. Plan upravljanja šumama u Nacionalnom parku izrađuje se od Agencije, a usvaja se od Ministarstva, uz saglasnost Ministarstva odgovornog za životnu sredinu. 5. Plan upravljanja šumama u Nacionalnom parku sprovodi se kroz godišnje planove i projekte izrađene na osnovu Zakona o šumama, Zakona o Nacionalnim parkovima i Zakona o zaštiti prirode, 2023.

Prilog 2: Potvrdna pisma

REPUBLIKA E KOSOVËS ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DATE PRANUAR FOR SUBMITTING DATUM PRILAZA SPODSTAVLJENJA DATE RECEIVED FOR SUBMITTING: 7-08-2023			
Njësia Org. Org. Jedr. Org. Unit	Shif. klasif. Klasif. Kod Class. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr. i faqeve Br. Stranica No. Pages
06	47	1415	1

REPUBLIKA E KOSOVËS QEVERIA E KOSOVËS Vlada e Kosovës GOVERNMENT OF KOSOVO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA MINISTRY OF AGRICULTURE, FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT Kishë e Qendrës - Centralna Arhiva - Central Archive	
Nr./Br.No.	2525
Nr. i fq./Br. Str./No. pg.	1
Data/Datum/Date:	28.07.2023
PRISTINE - PRISTINA - PRISTINA	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosova
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja
Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development Agency

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës “Mbrotjtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtinë, 28.07.2023

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Mbrotjtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore” (në tekstin e mëtejme “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Venera Çerkini

Sekretare e Përgjithshme MBPZHR

REPUBLIKA E KOSOVË REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO			
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT			
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DITË E PRANUAR PËRZUAR DATE RECEIVED / SUBMITTED: 7-08-2025			
Nivello Org. Org. Jedro. Org. Unit	Shif. Klasif. Klasif. Kod Class. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr. faqeve Br. Stranica No. Pages
06	47	1416	1

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada-Government

MINISTRIA BUJQËSISË, PYLLTARISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, SUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA
MINISTRY OF AGRICULTURE, FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT

Agjencia Pyjore e Kosovës
Agencija za Šume Kosova
Kosovo Forest Agency

DE-341/2025
30.07.2025

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të teknologjisë së informacionit **“Mbrojtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve, duke përfshirë komentet dhe plotësimet e adresuara përmes formularit për **“Komente nga institucioni i audituar në draft raportin e auditimit”**.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit
Vendi dhe data:, Prishtinë 30.07.2025

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Mbrojtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore”** (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- Pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet.
- Brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Fidan DEMA
U.D Drejtor Ekzekutiv

REPUBLIKA E KOSOVË REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO			
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT			
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DATE: 23.07.2025			
DATE RECEIVED: 23.07.2025			
Njësia Org. Org. Unit	Shif. Klasif. Klasif. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr. i faqeve Br. Stranica No. Pages
06	47	1417	1

REPUBLIKA E KOSOVË REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO	
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT	
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE	
DATE: 23.07.2025	
DATE RECEIVED: 23.07.2025	
Njësia Org. Org. Unit	Shif. Klasif. Klasif. Code
AMMK	5616/25
Nr. i faqeve Br. Stranica No. Pages	01
PRISTINE / A No 1	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada-Government

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

AGJENCIONI PËR MBROJTJEN
E MJEDISIT TË KOSOVËS

KOSOVSKA AGENCIJA
ZA ZAŠTITU SREDINE

KOSOVO ENVIRONMENTAL
PROTECTION AGENCY

Ref.60/AMMK/2025
Me datë 23.07.2025

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të teknologjisë së informacionit “Mbrojtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit
Vendi dhe data:, Prishtinë 23.07.2025

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Mbrojtja, zhvillimi dhe ripërtëritja e hapësirave pyjore” (në tekstin e mëtejme “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet e raportit;
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

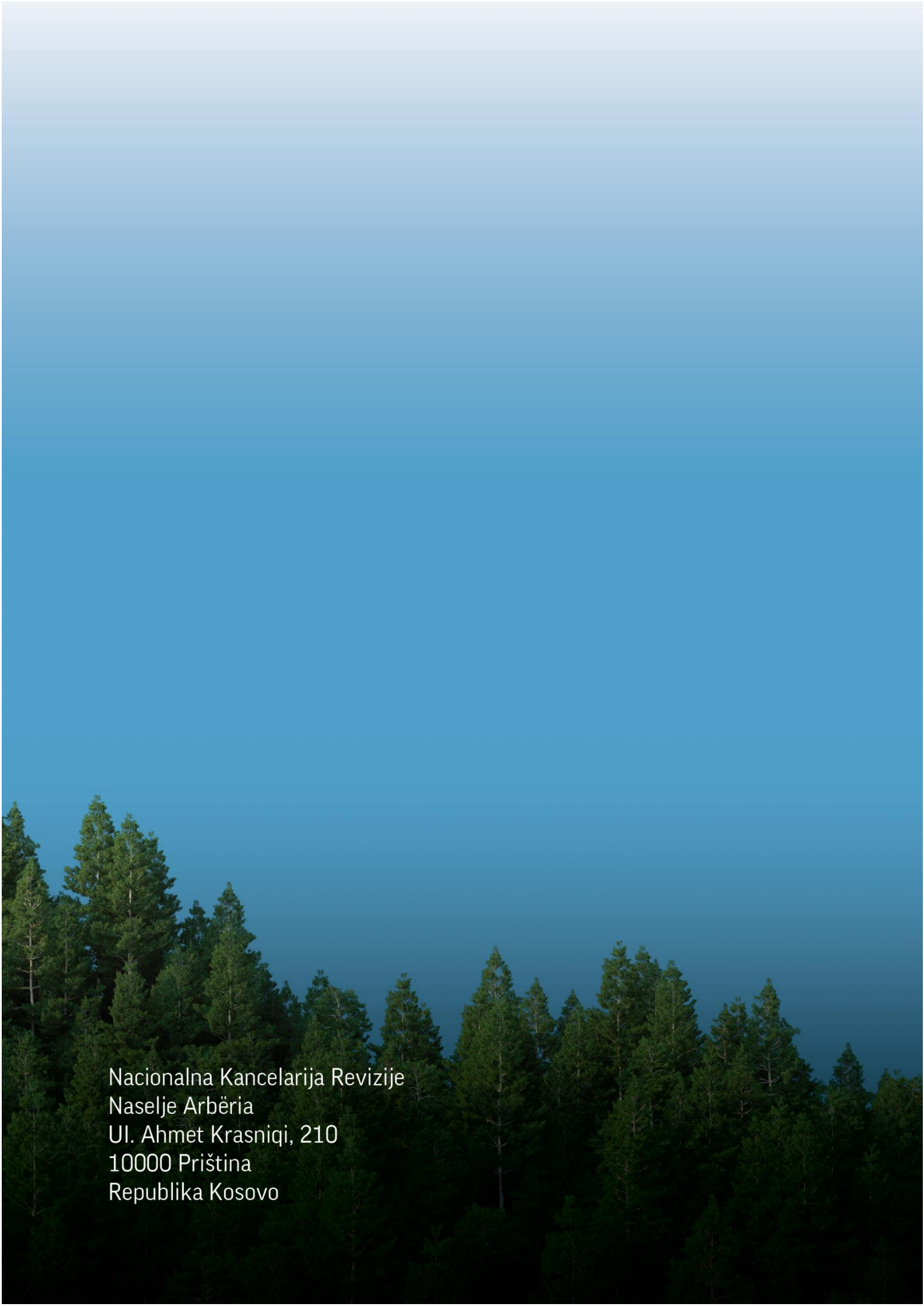
Afrim Berisha

Zëvendësuesi i Drejtorit të Përgjithshëm

Agjencioni për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK)

Adresa: Rruga “Luan Haradinaj”, ish pallati i mediave “Rilindja”, kati XV/04, 10000 Prishtinë
Tel: 038 200 74 093, web: www.ammk-rks.net, Email: ammk@rks-gov.net

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo